

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Anden behandling af lovforslag nr. L 79:

Forslag til lov om ændring af straffeloven. (Maskeringsforbud).

Af Tom Behnke (FP) m.fl.
(Fremsat 22/1 91. Første behandling 20/2 91. Betænkning 11/4 91).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Anden behandling af lovforslag nr. L 81:

Forslag til lov om ændring af helligdagsloven.
Af Pernille Frahm (SF) m.fl.
(Fremsat 22/1 91. Første behandling 6/3 91. Betænkning 11/4 91).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Anden behandling af lovforslag nr. L 107:

Forslag til lov om ændring af lov om Kongeriget Danmarks Fiskeribank.

Af fiskeriministeren (Kent Kirk).
(Fremsat 30/1 91. Første behandling 21/2 91. Betænkning 17/4 91).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

14) Forespørgsel nr. F 17:

Forespørgsel til socialministeren:

»Hvad agter ministeren at gøre for at forhindre de igangværende serviceforringelser for ældre og handicappede?«

Af Grete Schødt (S), Pernille Frahm (SF) og Mimi Jakobsen (CD) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 21/3 91. Fremme af forespørgslen vedtaget 4/4 91).

Begrundelse

Grete Schødt (S):

Jeg vil som ordfører for forslagsstillerne gerne kort begrunde, hvorfor vi har rejst denne forespørgselsdebat. Antallet af ældre er stigende, og inden for aldersgruppen er der blevet endnu flere ældre. Flere ældre bor i eget hjem, ventelisterne til ældreboliger stiger, og plejehjemspladser nedlægges.

Antallet af ældre færdigbehandlede, der bor i en hospitalsseng og ikke kan komme videre på grund af manglende plejehjemspladser, er stort og udgør et særligt problem. Antallet af senildemente er stigende. Kommunernes økonomi er så anstrengt, at ydelserne over for den enkelte ældre eller handicappede forringes væsentligt i disse år.

Det værste eksempel på dette problem er nok set i en enkelt kommune, hvor bankbogen har været afgørende faktor for tilkendelse af hjemmehjælp – stik imod bistandslovens intentioner og cirkulæret fra 1980 om praktisk bistand i hjemmet. Andre grelle eksempler kan nævnes: fjernelse af hjemmehjælp til rengøring generelt uden en forudgående visitering over for og i samråd med den enkelte ældre, beslutninger om ikke længere at yde hjemmehjælp til indkøb uden individuel vurdering.

Kort sagt er der foretaget nedskæringer og fjernelser af ydelser generelt uden individuelt hensyn over for den enkelte ældre eller handicappede. Det er helt klart ulovligt efter bistandsloven, hvilket også er bekræftet af socialministeren under et samråd i Folketingets Socialudvalg den 24. januar 1991. Det er ikke nok, at vi herinde bag Christiansborgs tykke mure bekræfter hinanden i, at love skal overholdes. Budskabet skal også uden for disse mure. Vi er ikke på straffefelttog mod kommunerne i den anledning. Vi vil naturligvis stoppe de ulovlige nedskæringer, og vi forstår baggrunden: den helt urimelige økonomiske situation, som landets kommuner står i.

Netop derfor og på baggrund af tidligere tilkendegivelser ønsker vi regeringens bud på, om målsætningerne for ældrepolitikken ønskes fastholdt, og hvordan vi vil sikre, at kommunerne har reel økonomisk mulighed for at leve op til denne målsætning.

Afslutningsvis vil jeg sige: Målsætningen »længst muligt i eget hjem« er rigtig, men ikke for enhver pris.

Fra forespørgernes side lægger vi op til en god, saglig debat her i folketingssalen. Kort sagt har jeg en tro på, at hele Folketinget gerne vil give ældreområdet det nødvendige løft.

Besvarelse

Socialministeren (Else Winther Andersen):

Ældrepolitikken er et varmt debattemne for tiden. Mange steder slås der på stortrommer for de drastiske nedskæringer på ældreområdet.

Som socialminister ligger det mig naturligvis stærkt på sinde at tage fat på dette område. Men jeg vil dog gerne slå fast, at det er nødvendigt, at vi ser på området i dets sammenhæng og ikke lader os rive med af enkeltstående eksempler, der generaliseres.

Ældrepolitikken skal løbende tilpasses de øvrige samfundsmæssige ændringer. Den dramatik, der i væsentligt omfang præger vort samfund i dag, skal også afspejle sig på ældreområdet. Det er derfor hensigtsmæssigt løbende at drøfte emnet ældrepolitik. Det har også været årsagen til, at Folketinget med mellemrum har haft generelle debatter om ældrepolitikens mål og indhold.

I forlængelse af dagsordensforslaget fra den 9. november 1989 om en langsigtet, sammenhængende perspektivplan for hele ældreområdet har regeringen således fundet det hensigtsmæssigt i et oplæg til Folketingets Socialudvalg at pege på de områder, der bør vises speciel interesse i de kommende år. Denne interesse vil fra regeringens side konkretisere sig i forslag, der kan sikre en fortsat aktiv, styrket og sammenhængende politik på hele ældreområdet. Det er helt afgørende, at der er sammenhæng i ældrepolitikken med hensyn til økonomi, service, boligforhold osv. Det er vigtigt både for samfundet og for den enkelte. Det er regeringens opfattelse, at større ændringer i ældrepolitikken bør bygge på et bredt flertal i Folketinget. Samme synspunkt har partier uden for regeringen som bekendt også givet udtryk for. Regeringen håber derfor, at der kan opnås bred tilslutning på tværs af partiskel til de lovinitiativer, der vil blive fremsat på ældreområdet.

Kommunernes administration af især hjemmehjælpen har i nogen tid været debatteret i pressen. Jeg har efter et samråd i Folketingets Socialudvalg iværksat en undersøgelse af hjemmehjælpsområdet. Formålet med undersøgelsen er at afdække de mange oplysninger

[Socialministeren]

om ændrede kriterier for tildeling af hjemmehjælpen. Vi vil få belyst visse økonomiske aspekter dels af indførelsen af gratis varig hjemmehjælp, dels af eventuelle økonomiske stramninger i kommunernes økonomi. Vi vil samtidig få et billede af kommunernes planer for ældreområdet i de nærmeste år, herunder sammenhæng mellem nedlæggelse af plejehjem og indførelse af integrerede ordninger og døgnhjemmepleje samt etablering af ældreboliger og pleje- og genoptræningscentre.

Der er tale om en spørgeskemaundersøgelse i 40 kommuner, og når undersøgelsen er afsluttet, indkalder jeg til en konference, hvor der skal tages stilling til, om der er behov for initiativer på ældreområdet.

Det er meget nødvendigt med en god hjemmepleje, hvis ældrepolitikens målsætning, at ældre kan blive i eget hjem, skal slå igennem i praksis. Undersøgelsen viser, at ældre helst vil bo i eget hjem. Hvis det skal lykkes, er det nødvendigt at sætte ind med hjælp på et så tidligt tidspunkt som muligt. Vi må forebygge, at helbredet bliver unødigt dårligere med den virkning, at den ældre på længere sigt har brug for en dyr plejehjemsplads. Hjemmeplejen har derfor en central plads i det forebyggende og vedligeholdende arbejde.

Vi ved, at resultaterne af forebyggende arbejde ikke slår igennem med det samme; der er tale om en virkning på lang sigt. Det er afgørende, at den forebyggende indsats er systematisk og vedvarende. De eksisterende ydelser skal koordineres, hjælpen skal tilpasses de ændringer, der sker i den enkeltes situation. Der kan være behov for at udvide hjælpen med pleje og behandling i kortere eller længere tid.

I en økonomisk stram tid er det nødvendigt at udnytte de eksisterende ressourcer bedst muligt. Netop det forebyggende og vedligeholdende arbejde er vigtigt at have i tankerne, når vi skal drøfte sammenhæng i ældrepolitikken.

Selv om vi har denne debat i Tinget om ældrepolitikken, er det klart, at jeg ser frem til resultatet af den undersøgelse af hjemmehjælpen, jeg har sat i gang. Medlemmerne af Folketinget får lejlighed til at fortsætte debatten med fagfolk og organisationer på den konference, som jeg har planer om at afholde i begyndelsen af juli. Jeg tror, det er meget vigtigt, at vi også får hørt synspunkterne fra dem, der arbejder i ældresektoren i det daglige.

Et problem, der ofte drages frem, er færdigbehandlede sygehuspatienter, der afventer kommunale foranstaltninger. Jeg finder det klart utilfredsstillende, at ældre i nogle tilfælde får forlænget deres sygehusophold. Heldigvis viser de seneste undersøgelser, at omfanget er faldende, og at det kun er i et mindre antal kommuner, problemet gør sig gældende.

Med udgangspunkt i debatten kunne jeg da godt forestille mig, at det kunne blive nødvendigt at præcisere viften af tilbud på ældreområdet. Der er jo mange strenge, som kommunerne har at spille på, og de skal opfylde deres forpligtelser til at sørge for døgntilbud og andre tilbud på ældreområdet. Jeg mener, at mulighederne skal gøres synlige og skal bruges på den rigtige måde.

I debatten er der også slået til lyd for at stoppe nedlæggelsen af plejehjemspladser og genindføre adgangen til at bygge plejehjem frem for at bygge ældreboliger. Kravet om genindførelse af adgangen til at bygge plejehjem har jeg svært ved at forstå, når kommunerne efter ældreboligloven har fuld frihed til at bygge plejehjemslignende boliger.

Jeg tror, at der kan være brug for at præcisere, at der efter ældreboliglovens § 4 kan bygges ældreboliger uden selvstændigt køkken. Det fremgår af bemærkningerne til ældreboliglovsforslaget, at denne mulighed kan bruges af de kommuner, der også efter den 1. januar 1989 ønsker at kunne opføre plejehjemslignende boliger i et vist omfang. Kommunerne har ikke bygget så mange af den type boliger. Det siger noget om kommunernes prioritering, og at der har været et behov for, at langt de fleste boliger er selvstændige boliger med eget køkken.

Da service og boliger skal gå hånd i hånd for at skabe en så god tilværelse som muligt for ældre og personer med handicap, vil jeg komme med et par enkelte synspunkter om boligerne. Jeg mener, at et meget vigtigt element i boligpolitikken for ældre og personer med handicap er selvbestemmelse og fleksibilitet. Her tænker jeg på selvbestemmelse for det enkelte menneske, der skal bo så godt som muligt i alderdommen.

Det er vigtigt, at lovgivningen skaber muligheder snarere end begrænsninger, og det både for de ældre og for kommunerne. Ud over at de har selvbestemmelse med hensyn til antallet af ældreboliger, giver ældreboligloven også kom-

[Socialministeren]

munerne mulighed for et fleksibelt og varieret byggeri.

Ældreboligloven er en fleksibel lov, som giver kommunerne mulighed for at etablere ældreboliger for den store gruppe af selvhjulpne ældre, der ønsker at bo i egen bolig indrettet efter alderdommens behov, men det er efter min mening meget vigtigt at fremhæve, at ældreboligloven også giver mulighed for boligmæssig indretning, der er egnet for de plejekrævende ældre.

Kommunerne har med ældreboligloven og bistanndsloven i forening et meget velegnet værktøj, som giver mulighed for på den ene side at udføre selvstændige, ældreregnede boliger og på den anden side at yde den pleje, som beboerne har behov for, f.eks. med behandlingsrum, vagtcentral, intensiv hjemmepleje og hjælpemidler m.v. Kommunerne skal selvfølgelig være opmærksomme på, at ældreboligerne skal finansieres efter ældreboligloven, og at servicearealerne og plejeydelserne skal finansieres efter bistanndsloven. Boligerne og plejen skal være økonomisk adskilte, men kan som sagt indrettes i tilknytning til hinanden.

Disse muligheder har klart været forudsat i ældrereformen, og jeg håber, at de skeptikere, som mener, at plejehjem skal være de ældres fremtid, vil være opmærksomme herpå. Jeg føler mig da overbevist om, at man i kommunerne og i kredsen af rådgivere på ældreboligområdet planlægger at opføre ældreboliger med medansvarlighed og stor hensyntagen til de ældres behov for pleje og omsorg.

Der er fra forskellig side blevet udtrykt betænkelighed ved, at der efter ældreboliglovens vedtagelse er nedlagt et stort antal plejehjemspladser. Man skal her være opmærksom på i hvert fald tre forhold: For det første er der opført flere ældreboliger, end der er nedlagt plejehjemspladser, for det andet er de plejehjem, der er blevet nedlagt, for størstedelens vedkommende ikke tidssvarende, og endelig for det tredje er der som nævnt mulighed for at etablere plejefaciliteter, som er fuldt på højde med plejehjemmene, og det er mit indtryk, at kommunerne i stigende omfang benytter sig af de muligheder.

Jeg vil endvidere nævne Socialforskningsinstituttets undersøgelse »Gamle i eget hjem«. Det er en interessant undersøgelse, bl.a. fordi man har spurgt de ældre selv om deres ønsker

og forventninger til boligen. Undersøgelsen viser, at de fleste ældre ønsker at blive boende i deres nuværende bolig. Det indebærer, at tilværelsen i eget hjem må følges op af den nødvendige service. De ældre, der ønsker at flytte, vil helst flytte til en ældreregnet bolig. Desuden vil de gerne bo et sted, hvor de fleste af de andre beboere er ældre.

Jeg mener, at vi kan lære i hvert fald to ting af undersøgelsen: For det første skal det almindelige byggeri være udformet således, at det kan fungere længst muligt for alle. Det andet, vi kan lære af undersøgelsen, er, at de ældre gerne vil bo i et fællesskab med andre ældre. Derfor er det også positivt, at der fra mange sider vises stor interesse for bofællesskaber for ældre, de såkaldte oldekoller. De værdier, der ligger i fællesskabet, i fællesaktiviteter og i nærmiljøet, har efter min mening stor betydning for de ældres trivsel og tryghed. Boligministeren har i den forbindelse taget initiativ til en ajourføring af de gældende regler, så også denne form kan tilgodeses.

Som det er Folketinget bekendt, har regeringen ikke nogen direkte styringsmidler på ældreområdet. Tilbudet på ældreområdet styres og finansieres fuldt ud af kommunerne. Kommunerne skal efter lovgivningen tilbyde borgerne en bred vifte af servicetilbud, og blandt de mest udgiftskrævende er servicetilbudet for ældre. Det er kommunernes opgave at tilpasse kapaciteten på de enkelte områder til det lokale behov i den enkelte kommune, og det må i sagens natur ske inden for den økonomiske ramme, som kommunerne har til rådighed, men jeg lægger stor vægt på, at lovgivningens krav overholdes.

Regeringen og Kommunernes Landsforening har i de senere år indgået aftaler om kommunernes økonomi. Det er et led i samordningen af den samlede offentlige udgifts- og skattepolitik. Regeringen og Kommunernes Landsforening har været enige om, at den økonomiske situation ikke har givet plads til yderligere offentlige udgifter og derfor heller ikke til øgede kommunale udgifter.

Det betyder imidlertid ikke, at kommunerne ikke kan sætte flere ressourcer ind på bestemte opgaver. Det ligger tværtimod i den tilpasning af kapaciteten, der løbende foregår i takt med, at behovene ændrer sig. Kommunerne har et løbende ansvar for at foretage den nødvendige

[Socialministeren]

omprioritering efter de lokale skøn, dvs. flytte ressourcerne fra områder med faldende behov til områder med stigende behov.

Jeg er ikke tilhænger af øget statslig styring af kommunernes opgaver. Vi skal tværtimod holde fast ved princippet om, at kompetence og ansvar for opgavernes løsning skal ligge så tæt ved borgerne som muligt. Staten skal ikke forsøge at fjernstyre kommunerne, men derimod give kommunerne de nødvendige styringsredskaber. Det bærende princip i ældrepolitikken bør fortsat være, at den skal indrettes efter de ældres behov. Selvbestemmelse, individualitet og tryghed skal have højeste prioritet. Standardløsninger og central styring lever ikke op til disse krav. Det vil i stigende grad være nødvendigt med decentrale og individuelle løsninger, tilpasset den enkelte situation, herunder særlige serviceforanstaltninger for ældre, der ikke længere kan klare sig selv.

Som det fremgår af regeringens oplæg til 1990'ernes ældrepolitik, som er afgivet til Folketingets Socialudvalg, har regeringen iværksat en række initiativer på ældreområdet.

På pensionsområdet bliver den første store udfordring at drøfte muligheden for at forenkle pensionsystemet ved en eventuel overgang til bruttopension. De fordelingsmæssige konsekvenser gør, at der ikke er lette løsninger forbundet med en sådan overgang. Vi må endvidere overveje muligheden for at forenkle og samordne de forskellige regelsæt om tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

Socialministeriet har belyst forholdene for senildemente. Undersøgelsen har været til debat på en konference den 8. april 1991. På baggrund heraf agter regeringen at udsende informationsmateriale om de gældende regler og forslag til, hvorledes hverdagen for demente kan forbedres.

Regeringen har bedt en embedsmandsgruppe om at belyse udviklingen på bolig- og plejehjemsområdet. Når redegørelsen har været forelagt Ældreboligrådet, vil vi se på, om der er behov for initiativer på det område.

Der er som tidligere omtalt iværksat en undersøgelse på hjemmehjælpsområdet. Resultatet af undersøgelsen indgår i en konference i juni 1991. Konferencen skal vise, hvilke yderligere initiativer der er behov for på ældreområdet.

Regeringen mener, at der fra centralt hold skal gives kommunerne både frie rammer og in-

spiration til at tilrettelægge bolig- og servicetilbudet i overensstemmelse med de lokale ønsker og behov. Kommunerne er i fuld gang med omstilling på ældreområdet, og jeg ser mange tegn på, at der virkelig er sat meget i gang.

Jeg finder det vigtigt, at vi først og fremmest sikrer os, at der er plads til udformning af forskellige lokale løsninger, baseret på lokale behov og ønsker. Jeg kan derfor også her give tilsagn om, at regeringen fortsat vil se meget positivt på at fjerne eventuelle barrierer i lovgivningen, som man fra kommunernes side måtte påpege som hindringer for en fortsat udvikling af fleksible strukturer og løsninger på ældreområdet.

Forhandling

Jørn Pedersen (S):

Baggrunden for denne forespørgsel er som nævnt alvorlig bekymring for udviklingen i ældrepolitikken her i Danmark. Vi ved, at der i de kommende år vil blive flere ældre i den danske befolkning, især flere af de ældste blandt de ældre. Derfor er der god grund til at vurdere, om vi reelt nu og i fremtiden kan leve op til vore ældrepolitiske målsætninger.

Den økonomiske udvikling i kommunerne er negativ. Man har alvorlige problemer med at få økonomien til at hænge sammen. Skatteindtægterne er svigtende, samtidig med at de sociale opgaver vokser, bl.a. som følge af befolkningsudviklingen og som følge af den store arbejdsløshed. Der er flere andre områder, der også spiller ind, f.eks. børneområdet. Trods en oprigtig – tror jeg roligt man kan sige – politisk vilje til at løse problemerne er det svært for kommunerne og kommunalbestyrelserne at få tingene til at hænge sammen.

På boligområdet skete der en lovændring i 1987, hvor Folketinget vedtog ældreboligloven. Den har ført til en positiv udvikling med nybyggeri af gode og tidssvarende ældreboliger, men har også ført til en nedgang i antallet af plejehjemspladser i den traditionelle forstand, idet utidssvarende plejehjem er nedlagt. På boligsiden er det selvfølgelig positivt, på plejesiden giver det imidlertid problemer.

Det er naturligvis sværere at betjene de ældre i eget hjem end i forbindelse med en institution. Når det gælder trygheden for de ældre, er der givetvis også problemer med de løsninger, fordi

[Jørn Pedersen]

nogle – med rette – føler, at der er længere til hjælpen, når den skal komme ud i hjemmet, end før, hvor man fik den i tilknytning til en institution og kunne tilkalde hjælp dér.

Der er for Socialdemokratiet ingen tvivl om, at trygheden er blevet mindsket, efter at plejehjemspladserne er blevet nedlagt, og derfor skal det også siges i dag, at efter vores bedste overbevisning må det nu være slut med at nedlægge plejehjemspladser. Nu må man hellere forsøge at gå den anden vej.

Kommunerne har, som også nævnt af socialministeren, i forbindelse med ændringerne kunnet hente nogle gevinster ved en decentralisering og ved at tilrettelægge hjemmeplejen i forbindelse med nye ældreboliger, og hvad der ellers er foretaget af tiltag i lokalområderne. Problemet er bare, at det er en gevinst, man kun kan hente én gang – den er hentet af mange kommuner, og endnu flere er på vej til at hente den – og dermed er også sagt, at det ikke er måden at løse de økonomiske problemer på.

Plejeproblemet for de ældre i eget hjem vokser stadig, og nu skal det løses gennem andre midler. Det har sammen med de urimelige økonomiske vilkår for kommunerne ført til, at man flere steder har skåret kollektivt i hjemmeplejen og hjemmehjælpen. Det er sket uden personlig visitering, og det er, som vi har påpeget, i strid med bistandslovens § 53. Vi er ikke ude på at straffe kommunerne, men vi føler, at dette illustrerer de alvorlige problemer, der er på ældreområdet, og de alvorlige problemer, kommunerne har med at leve op til de målsætninger, vi ønsker.

Hertil kommer, at der rundt omkring på landets sygehuse ligger færdigbehandlede ældre, der ikke kan komme på plejehjem eller i ældrebolig, fordi der ikke er plads, og nogle af mellemløsningerne mangler. Disse ældre kan typisk ikke klare sig i eget hjem. Flere steder har man lavet ældreaftaler mellem amt og kommuner om at tilbyde disse ældre bedre vilkår. Princippet er, at statens besparelser på sygehusområdet ved, at de færdigbehandlede ældre ikke ligger på hospitalerne, overføres til kommunerne, der så giver tilbud om at lave nogle af de aflastningspladser eller daghjemforanstaltninger, der er behov for. Man kan også lave genoptræningspladser på denne måde. Det er et godt initiativ, der i hvert tilfælde giver tilbud til en udsat gruppe, og det burde man i amter og kommuner være opmærksom på.

Presset på den sociale service fører til et dårligere arbejdsmiljø og nedslidning af personalet. Man skønner, at der årligt er cirka 400 hjemmehjælpere, der ansøger om førtidspension, og det er et tal, som faktisk i et par år har været kendt som årsnorm. Det er prisen på personalesiden for, at man har haft en ældrepolitik, der går ud på, at de ældre skal blive længst muligt i eget hjem. Ud over at der er problemer for de ældre, er der altså også problemer for personalet, og det er naturligvis, fordi kommunerne ikke har penge til at ansætte flere i ældresektoren.

En gruppe, der også har specielt behov, er de senile ældre, de senildemente; de skal have tilbud om plejehjem med særlig pleje, og de har et meget, meget stort behov for tryghed. Denne gruppe må vi ikke glemme i vore bestræbelser for at tilrettelægge en holdbar ældrepolitik.

Socialdemokratiet foreslår derfor, at vi holder fast i de gode ældrepolitiske målsætninger, men følger det op med at sikre økonomisk grundlag for de kommuner, der aktivt vil løse opgaven. Man kunne forestille sig, at de udgifter, staten sparede til understøttelse, blev udbetalt til kommuner, der vil ansætte eksempelvis en arbejdsløs hjemmehjælper. I dag flyttes udgiften til staten, hvis kommunen presses til afskedigelser. Hvorfor ikke vende dette billede 180 grader og støtte de kommuner, der vil udvide plejen for de ældre?

Vi vil gerne være med til at belønne de kommuner, der gør en indsats. Derfor foreslår vi også, at bloktilskuddene konjunkturreguleres i denne periode, hvor konjunkturerne svigter og kommunerne presses af denne udvikling. Samtidig kunne man ændre bloktilskuddet fra et tilskud i forhold til antallet af ældre borgere i den enkelte kommune til et tilskud i forhold til aktiviteten, således at man støtter i forhold til antallet af ansatte hjemmehjælpere eller klienttallet i plejesektoren og den service, man yder dér.

Vi finder det rimeligt, at Folketinget fastslår principperne for den ældrepolitik, vi ønsker ført, og tilkendegiver vilje til at sikre den reelle gennemførelse af disse målsætninger ved at sikre et økonomisk grundlag i kommunerne til løsning af opgaverne. Derfor skal jeg på vegne af Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti, Fremskridtspartiet, Centrum-Demokraterne og Kristeligt Folkeparti fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

[Jørn Pedersen]

- »Folketinget opfordrer regeringen til
- at tage de nødvendige initiativer til at gennemføre en ældrepolitik i overensstemmelse med målsætningen »længst muligt i eget hjem« med reel valgmulighed for den enkelte,
 - at indskærpe kommunernes pligt – evt. ved lovgivning – så praktisk bistand i hjemmet tilbydes i det nødvendige omfang og det gennem visitering sikres, at de personlige behov tilgodeses,
 - at sikre de nødvendige boliger til det stigende antal ældre og handicappede samt at sikre etablering af fuld udbygning af døgnhjemmepleje,
 - at sikre det nødvendige antal plejehjemspladser til de svageste grupper i stedet for de dyre hospitalspladser,
 - at overveje en ankemulighed for modtagere af hjemmehjælp m.v. samt
 - at sikre kommunerne, at disse forhold inddrages i de årlige økonomiske forhandlinger mellem staten og kommunerne.
- Tinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«
(Dagsordensforslag nr. D 25).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor).

Jeg er jo nødt til og tvunget til at acceptere denne tekst som et forslag om motiveret dagsorden, selv om den på ingen måde er i overensstemmelse med hverken indholdet eller ånden i § 24 i forretningsordenen. Denne tekst burde være et beslutningsforslag, men vilkårene er jo nu engang, som de er, og jeg må erkende, at trods mange påtaler og bemærkninger er det ikke lykkedes mig at trænge igennem med den forståelse i Tinget. Jeg opgiver det, men med denne tilføjelse lader jeg dette forslag om motiveret dagsorden indgå i den videre debat.

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Oprindeligt var der fastsat endnu en forespørgselsdebat i dag fra Kristeligt Folkeparti specielt om boligforholdene og plejehjem. Vi har trukket den tilbage for ikke at få en ekstra debat bagefter, og jeg er glad for, at ministeren har taget det med i debatten, selv om vi ikke er enige i det, der er sagt.

Men jeg vil egentlig gerne have endnu et element ind i debatten. Jeg vil spørge Socialdemokratiet, om det ikke er andre forhold i kommunerne, der bevirker de forhold, der er på ældreområdet i dag. Vi ved jo, at der er kommuner, der har skåret stærkt ned på hjemmehjælp, samtidig med at de har brugt masser af penge på andre investeringer. Det er altså ikke altid alene et spørgsmål om bloktilskud, men kommunerne prioriterer ofte sådan, at de fyrer hjemmehjælpere, men beholder kontorfolk og andre i andre høje stillinger. Hvornår har man fyret en af dem? Det er så let at fyre hjemmehjælperne.

Jeg synes, at dette argument også skal med i debatten. Kommunerne er ikke uskyldrene. Der er utrolig mange – også socialdemokratiske styrede – kommuner, hvor man bruger det princip at fyre hjemmehjælpere, fordi de er så lette at komme af med.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Det er ikke, fordi vi skal overgå hinanden i, hvor mange forespørgsler der er stillet på dette område, men Fremskridtspartiet havde altså også stillet en, som bl.a. gik på den manglende hjemmehjælp.

I relation til det, fru Inger Stilling Pedersen sagde, er der jo mange tal, der viser, at administrationen på grund af denne omlægning i indkørfasen tager en større og større del af den sum, der er til rådighed for den praktiske hjemmehjælp. Det er en uomtvistelig kendsgerning, som er uacceptabel, og som gør, at de ældre får endnu dårligere hjælp, end de ellers ville få.

I øvrigt vil jeg sige til ministeren, at det jo var en flot liste – det var et helt katalog – vi fik over, hvad kommunerne kunne gøre, men jeg havde været mere tilfreds, hvis ministeren havde fortalt, hvordan hun ville sikre, at kommunerne udnyttede de muligheder på en ordentlig måde og i hvert fald sikrede, at lovens krav blev opfyldt.

Ministeren sagde også, at der blev bygget flere ældreboliger, end der blev nedlagt plejehjem. Ja, det er rigtigt, men det betyder ikke, at situationen bliver bedre, for antallet af ældre stiger.

Ministeren sagde også, at de nedlagte plejehjem ikke var tidssvarende. Det er ikke rigtigt, man har masser af steder i kommunerne ned-

[Kirsten Jacobsen]

lagt plejehjem, som var bygget så sent som i 1970'erne. Nedlæggelsen af plejehjem og ombygning til ældreboliger er nemlig ikke sket for at tilgodese de gamle og deres behov, nej, det er sket for at sørge for besparelser i kommunerne, for så kunne kommunerne undgå at modernisere deres umoderne plejehjem og i stedet få en finansiering igennem ældreboligloven. Vi har påvist i Folketingets Boligudvalg, at der er kommuner i Danmark, som har nedlagt plejehjem og ombygget dem til ældreboliger og fået økonomisk gevinst ud af det, som de har puttet ned i kassen. Dernæst er det konstateret, at de besparelser, der opstår, når man nedlægger plejehjemspladser, ikke følger med hjemmeplejen.

Formanden:

De korte bemærkninger er jo beregnede til at gå på de indlæg, der er i forhandlingen, og ikke til ministerens besvarelse, før forhandlingen er begyndt.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Jeg skal tillade mig at benytte lejligheden til at opfordre Folketingets formand til ikke at opgive at få styr på de lange dagsordener, som ligner beslutningsforslag, og jeg skal give tilsagn om, at Det Radikale Venstres gruppe gerne vil medvirke til at få en anden kurs på dette område.

Jeg har tre spørgsmål til Socialdemokratiets ordførers tale – ikke til dagsordenen, for den har jeg simpelt hen ikke overblik over på nuværende tidspunkt; vi må vente, til den bliver delt ud. Jeg hørte, at Socialdemokratiets ordfører brugte ordet plejehjemspladser i relation til hospitalsindlagte ældre, og det ord figurerer også i dagsordenen, hvor der, hørte jeg, står noget om, at man skal sikre, at de nødvendige plejehjemspladser er til stede. Betyder valget af ordet plejehjemsplads, at Socialdemokratiet nu vil have, at vi skal ændre ældreboligloven, således at man igen kan bygge plejehjemspladser under bistandsloven? Det var mit første spørgsmål.

Det andet spørgsmål gælder, at jeg hørte Socialdemokratiets ordfører sige, at regeringen skulle sikre, at det økonomiske grundlag for at løse disse opgaver var til stede i kommunerne. Betyder »sikre et økonomisk grundlag i kommunerne«, at konsekvensen bliver, at Folketin-

get nu også skal detailstyre kommunerne omkring skatteudskrivning, prioritering inden for den samlede kommunale økonomi, prioritering mellem folkeskoleniveau, ældre serviceniveau, og hvad vi ellers har inde under kommunalt selvstyre? Altså: Hvis man skal sikre det kommunaløkonomiske grundlag, betyder det så, at Folketinget skal styre mere detaljeret?

Det sidste spørgsmål er: Var der et forslag om bloktilskud i forhold til aktivitet? Det lyder egentlig ganske interessant, men for mig betyder det, at vi genindfører en form for refusions-system. Er det det, der ligger i Socialdemokratiets tanke?

(Kort bemærkning).

Jørn Pedersen (S):

Fru Inger Stilling Pedersen nævnte – med rette, synes jeg – den problemstilling, at når man skærer ned i kommunerne, går det oftest ud over hjemmehjælpen frem for det administrative personale.

Derfor sagde jeg også i min ordførertale, at det, der skulle belønnes, var fremme af plejesiden. Det er dér, det kan komme på tale.

Men jeg vil ikke undlade at sige, at der foreligger helt klare tal fra både Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen, der viser, at kommuner og amter næste år har en manko på 6 mia. kr. for at opretholde det niveau, de har på service, i 1991. Derfor kan vi ikke som Folketing lade 5 og 7 være lige og sige, at vi ikke kan forholde os til det her, eller bare lade være med at forholde os til det her. Hvorvidt kommunerne er lige uskyldrene alle sammen, skal jeg lade være usagt, men det, der lå i mit indlæg, var en gulerod over for kommunerne, for at de skal gøre noget for pleje af ældre, og det er det, der er vores intention i denne sag.

Fru Marianne Jelved rejser tre spørgsmål i forbindelse med plejehjemspladserne. For det første, om vi skal genindføre, at man kan bygge plejehjem. Det vil vi stille os positivt over for. Jeg mener, at det, der er sket i de senere år, simpelt hen er, at man uden at skele ret meget til de faktiske behov hos de ældre har nedlagt plejehjem, også således, at man mange steder er kommet i den situation, at man ikke kan imødekomme de plejkrævende ældre, man rent faktisk har.

Det andet spørgsmål gjaldt kommunernes økonomiske grundlag, og om man selv skal

[Jørn Pedersen]

prioritere. Der ligger ikke i vores forslag krav om en større styring. Der ligger ønsket om at belønne dem, der gør noget. Det skal være attraktivt for kommunerne at gøre noget for de ældre og for de handicappede. Det er det, der ligger i vores forslag. De kommuner, der ikke gør noget eller ikke gør noget yderligere, får ikke del i den tilskudspulje.

Og så er der spørgsmålet om bloktilskud og refusion. Vi går altså ind for bloktilskudsmodellen, herom skal der ingen tvivl være, men samtidig siger vi, at vi godt vil have bloktilskuddene rettet i højere grad mod de aktiviteter, der laves, frem for rent matematisk mod, hvor mange der er i de forskellige grupper – igen for at sikre, at de, der har store problemer med ældre, også har mulighed for at få tilskud til det.

Formanden:

De korte bemærkninger er på 2 minutter.

(Kort bemærkning).

Grete Schødt (S):

Jeg vil blot meddele fru Inger Stilling Pedersen, at selvfølgelig er der andre forhold, der gør sig gældende end blot det, der hedder bloktilskud. Når vi ser hjemmehjælpere fyret i stigende antal, er det jo, fordi det er en nemt tilgængelig gruppe at håndtere, når der skal spares. Derfor har vi også set, at i takt med, at fyringerne er sket, er serviceforringelsen over for de ældre faldet meget; og det er rigtigt, at administrationen ikke er faldet tilsvarende.

Men i øjeblikket og i forbindelse med den omlægning, man har prøvet på at gennemføre her op gennem 1980'erne, har området altså ikke fået tilført de nødvendige ressourcer. Man omlægger, men man skal omlægge inden for de samme rammer. Lad mig blot nævne det stigende antal senildemente. Vi ved, at hvis vi skal give de mennesker en menneskeværdig tilværelse, handler det om at tilføre hjælp, altså ressourcer, i stedet for at fylde de mennesker med medicin. Det koster yderligere ansættelse af personale, hvis vi skal give de mennesker en ordentlig tilværelse.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Det her handler jo kort og godt om prioritering. Hvis kommunerne vil opretholde det

kommunale selvstyre, som man altid råber så højt om, så er det en frihed, Folketinget giver dem, men vel at mærke en frihed under ansvar til at leve op til den lov, som Folketinget også vedtager. Og som jeg sagde før: Når det gælder de 6 mia. kr., som kommunerne og amterne siger de mangler, kunne man jo gå hjem og kigge på sine budgetter for at finde ud af, om man ikke gennem en omprioritering kunne få råd til at sørge for hjemmehjælpen.

I Ålborg Kommune var det i hvert fald sidste år en uomtvistelig kendsgerning, at 100 plejehjemspladser blev nedlagt. Det medførte en besparelse på 25 mio. kr. De 25 mio. kr. blev brugt til alt muligt andet end til at sikre de ældre pleje. Det kunne jo også godt være, at man i Korsør Kommune, hvor man i går holdt fest for 100.000 kr. og så i dag skal til at fyre en fjerdedel af kommunens hjemmehjælpere, kunne have prioriteret på en anden måde.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelled (RV):

Jeg kan ikke lade være med at sige, at jeg er meget enig i fru Kirsten Jacobsens bemærkninger.

Jeg vil gerne igen sige til hr. Jørn Pedersen i spørgsmålet om plejehjemspladser og dette, at genoptagelsen af plejehjemsbyggeri inden for bistandsloven er Socialdemokratiet positivt over for, at dermed er der lagt en bombe under den ældrepolitik, Folketinget enstemmigt vedtog i 1987.

Det økonomiske grundlag i kommunerne skal være til stede – det fik jeg ikke noget svar på. Hr. Jørn Pedersen svarede ved at sige, at der efter Socialdemokratiets opfattelse skal være en belønning; det skal være attraktivt for kommunerne at gøre noget for de ældre.

Må jeg så spørge: Hvilke grupper skal det ikke være attraktivt for kommunerne at gøre noget for?

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Det er til Socialdemokratiet, hr. Jørn Pedersen, spørgsmålet om denne gulerod. Tror Socialdemokratiet, at det er nok med en gulerod? Det tror vi ikke i Kristeligt Folkeparti. Vi tror, det er nødvendigt, at vi herindefra gennem bistandsloven og andre love sikrer, at enhver bor-

[Inger Stilling Pedersen]

ger får i hvert fald et minimum af rettigheder, og at kommunerne bliver forpligtet til at sikre, at de ældre og de allerældste får tålelige vilkår.

Den stak af breve og henvendelser fra hele landet, vi har modtaget, er jo ikke enkelttilfælde, som ministeren startede med at sige. Det er jo i hundredvis af tilfælde, hvor det er galt, og det kan vi simpelt hen ikke være bekendt. Derfor er vi nødt til at have noget konkret med og gøre noget herfra og ikke bare vaske vore hænder og sige, at det er kommunernes ansvar.

(Kort bemærkning).

Mimi Jakobsen (CD):

Blot et ord til fru Marianne Jelved, som kalder et eventuelt ønske om at fremme plejehjemsbyggeriet igen for en bombe under ældrepolitikken. Det er jeg ikke enig i – det er et supplement til ældrepolitikken. Hvis de tal, som i dette tilfælde Ældre Sagen – men med kilder i Danmarks Statistik, og så må det jo være nogenlunde rigtigt – er kommet med, holder, så har vi år 2000 214.000 ældre over 80 år. Jeg ved ikke, hvor mange plejehjemspladser vi har, det er jo ikke til at opgøre, men i dag ser det ud, som om der er 48.900. Jeg må spørge fru Marianne Jelved: Hvor skal de mennesker være? Hvor skal de bo? Vi kan ikke regne med, at 80-årige, 90-årige mennesker kan klare sig i eget hjem.

Plejehjemmene er et nødvendigt alternativ til et hospitalsophold – et langtidshospitalsophold vel at mærke – men derfor er det stadig lige rigtigt med tanken om at være længst muligt i eget hjem, sørge for sin egen tilværelse, tage ansvar og tage vare om, så længe det overhovedet er muligt. Men jeg er ikke enig i, at det er en bombe. Jeg må sige, at jeg ikke har taget stilling til, om man skal genindføre lovregler om det osv., men jeg mener, det bliver et nødvendigt supplement – af rent statistiske grunde – til et hospitalsophold, som jeg ikke tror nogen af os synes er en lykkelig løsning.

Formanden:

Fru Karen Højte Jensen for en kort bemærkning. Så skal vi til at slutte; vi skal ikke afvikle hele debatten på de korte bemærkninger. Men vi kan gøre det, naturligtvis.

(Kort bemærkning).

Karen Højte Jensen (KF):

Jeg vil såmænd blot spørge fru Inger Stilling Pedersen, hvor meget Kristeligt Folkeparti vil sætte af på statens budget for at opnå sine mål for de ældre i kommunerne, som jo da bestemt er smukke.

(Kort bemærkning).

Jørn Pedersen (S):

Til fru Marianne Jelved: Jeg forstår ikke synspunktet om, at det er en bombe under ældrepolitikken, når man erkender – på trods af den enighed, der tidligere var i Folketinget – at man har et uløst problem. Så må det være Folketingets fornemste opgave at pege på, hvordan vi så løser det problem.

For mig at se undgår vi ikke, når vi taler om fremtidens ældrepolitik, ærligt og redeligt at tale om, at der findes mennesker i dette land, vi kun kan passe under trygge forhold, hvis vi har plejehjem, og hvis vi har det tilstrækkelige antal plejehjemspladser. Det er et spørgsmål om tryghed for en gruppe mennesker, som vi ikke her fra Folketingets side må underkende.

Det næste spørgsmål, fru Marianne Jelved stiller, er, hvorfor det specielt skal være attraktivt at gøre noget for de ældre. Rent statistisk bliver der mange flere ældre, og som jeg også sagde i mit første indlæg, kan vi se, at summen, der i de kommende år vil være til rådighed til at hjælpe de ældre, ikke bliver større. Det vil alt andet lige betyde, at man må gøre noget. Så kan man kalde det en gulerod eller sige, at det er for svagt, og at det skal være skrappere, og det er vi villige til at diskutere, men vi er nødt til at påpege, at en gruppe mennesker i dette samfund bliver tabt, hvis vi ikke gør noget for den, en gruppe, der bliver større.

Det er jo en gruppe, der meget ofte ikke er den, der formulerer sig højest og tydeligst. Det er meget ofte pårørende og børn, der peger på de forhold, som ikke er tilfredsstillende, og hvis vi som et ansvarligt Folketing vil gøre noget dér, er vi nødt til at gøre det nu, slå bremserne i og sige: Vi må have en form for service, som vi kan være bekendt.

Formanden:

Så er det fru Marianne Jelved, og jeg håber, det bliver den sidste korte bemærkning i denne sværm.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Fru Mimi Jakobsen peger på de statistiske grunde, der vil betyde behov for flere plejehjemspladser på et eller andet tidspunkt. De statistiske oplysninger er jo ikke anderledes kendte i dag eller bedre kendte i dag, end de var i december 1986, hvor fru Mimi Jakobsen var socialminister og sagde følgende, og jeg citerer fra Folketingets forhandlinger 1986-87, 1. samling, sp. 3449. Det er den skriftlige fremsættelse til lovforslag under »ældrepakken«:

»Og i ældreboliglovforslaget er der indsat en bestemmelse, der muliggør opførelse af boliger, der ikke opfylder de sædvanlige krav til en selvstændig bolig.

Når der i tilknytning til ældreboligerne etableres ældrecentre efter reglerne i bistandsloven samt døgnberedskab, kan der ydes beboerne en bistand, der fagligt og med hensyn til tryghed svarer til, hvad der ydes i de nuværende institutioner for ældre.«

Jeg er fuldkommen, 100 pct. enig. Det var kernen i ældrepolitikken på det tidspunkt. Fru Mimi Jakobsen brugte et andet sted i debatten udtrykket: »Vi skal afinstitutionalisere hele ældrepolitikken.« Det Radikale Venstre er fuldkommen enig i det.

Men debatten kan fortsætte. Jeg kan se, at fru Mimi Jakobsen nikker – der er ingen uenighed på det område – så lad os gå videre til ordførertalerne og få videreført debatten dér for at imødekomme formandens opfordring.

Så skal jeg nøjes med at sige til hr. Jørn Pedersen, at jeg ikke sagde, at man ikke skal gøre det attraktivt at gøre noget for de ældre. Det Radikale Venstre vil også gerne sørge for, at dette område bliver behandlet anstændigt, ordentligt, men der er megen løstagtighed i hr. Jørn Pedersens forestilling om – eller mangel på – svar, når jeg spørger konkret om, hvad det er for økonomiske styringer, Folketinget skal foretage over for kommunerne. Men det kan vi jo også vende tilbage til, når mit indlæg kommer.

Formanden:

Ja, vi har nemlig en ordførerrække, som vi nu vender tilbage til.

Karen Højte Jensen (KF):

For knap 1½ år siden havde vi her i Folketinget også en debat om ældrepolitikken. Når jeg har lyst til at minde om dette, er det faktisk også for at minde om, at vi har tradition for, at der står et bredt flertal bag ældrepolitikken. Det har vi altid i den konservative folketingsgruppe lagt stor vægt på, og det gør vi, fordi det netop på dette felt er vigtigt, at der føres en stabil og forudsigelig politik. Det skal være muligt for de ældre i god tid at indrette sig på alderdommen og sikre de vilkår, man ønsker, for at kunne forvente en god og tryk tredje alder.

Ser vi tilbage på perioden fra begyndelsen af 1980'erne og frem til nu, er der sket – eller i hvert fald igangsat – en omstilling på ældreområdet i alle kommuner. Der er faktisk grund til at rose kommunerne for deres aktive indsats, en indsats, der bygger på de mange ældrepolitiske initiativer, der er taget fra regering og Folketing i de senere år.

Det drejer sig om at skabe gode rammer og muligheder for vore ældre medborgere. Vi ved, at såvel den gennemsnitlige levealder som den maksimale levealder forlænges, og det kræver planlægning for at kunne imødekomme de behov, der naturligt følger i kølvandet på denne kendsgerning. Det kræver, at både det enkelte menneske og den enkelte familie selv og det offentlige planlægger.

Lad mig understrege, at de ældre er en broget skare. Ikke sociale tilfælde, men en skare, der skal kunne vælge blandt en vifte af forskellige lokale tilbud og skal kunne fravælge, alt efter den enkeltes eget behov og egen interesse.

Det, der er så vigtigt, er, at ældrepolitikken bygger på individuelle ønsker, og at vi er med til at sikre følelsen af tryghed hos den ældre. Det er et spørgsmål om at inddrage den ældre selv i løsningen af egne problemer og at understøtte den ældre i de ressourcer, den ældre selv er i besiddelse af – det, vi kalder hjælp til selvhjælp-princippet. Egenomsorg og selvbestemmelse er nøgleord, ligesom kontinuitet i den ældres tilværelse er uhyre væsentlig.

For de fleste ældre er boligen det centrale udgangspunkt. Med den såkaldte ældrepakke fra 1987 blev der for alvor sat skub i at etablere gode boliger for de ældre. Som altovervejende hovedregel bygges alene ældreboliger, som er selvstændige boliger med køkken og badeværelse og uden institutionspræg. Der er oprettet

[Karen Højte Jensen]

ca. 9.000 ældreboliger, fra loven trådte i kraft, og frem til nu; det synes jeg egentlig er ganske pænt, også selv om de ca. 3.000 er ombygning af tidligere plejehjemspladser.

I samme periode er der også helt nedlagt plejehjemspladser. Mange af disse nedlagte pladser var faktisk på gammeldags alderdomshjem, hvor jeg nok tør hævde at boligstandarden i mange tilfælde var for ringe. Samlet set er der opført flere boliger, end der er nedlagt plejehjemspladser, men der er fortsat behov for at etablere boliger for ældre, og der er fortsat behov for plejehjem.

Jeg vil gerne takke socialministeren for præciseringen af ældreboliglovens § 4, efter hvilken der kan bygges ældreboliger uden selvstændigt køkken, ja faktisk helt som plejehjem. Jeg mener i virkeligheden, at det, der diskuteres, snarere er ordene end deres indhold, for der er jo faktisk muligheder for at bygge det, der ligner gammeldags plejehjem, med tilhørende plejecentre.

Må jeg også pege på, at beboere på ombyggede plejehjem jo fortsat skal have den hjælp, de måtte have behov for. Ældreboliglovens sigte og holdningerne bag den har ikke alene været et spørgsmål om forbedret boligstandard, det har også været at tilbyde de ældre en bolig, hvor de kan føre en selvstændig tilværelse, også selv om de har et omfattende bistands- og plejehjemsbehov. Boligen skal altså være eget hjem og ikke en del af en institution. Målet er netop at undgå institutionsanbringelse.

Der skal være mulighed for at imødekomme individuelle forskelle mellem de ældre, og der skal være råderum for de ældre til selv at træffe beslutninger. Vi skal væk fra institutionskulturen, der medvirker til at nedbryde folks værdighed.

Vi lægger vægt på, at servicesiden i forbindelse med opførelse af nye ældreboliger i kommunerne ikke glemmes, og det er naturligvis vigtigt, at man i kommunerne lever op til sine forpligtelser. Meget svage gamle mennesker har behov for pleje, omsorg og tryk, og på den baggrund sker der jo også en fortsat udbygning af døgnplejen. Men de svage ældre har også behov for at have kontakt med andre mennesker, så det betyder meget, at der er nogle fælles lokaliteter, hvor man kan samles.

Omstillingen stiller betydelige krav til personalet; dets faglige kvalifikationer er vigtige.

Så vil jeg gerne understrege, at stærke faggrænser nogle steder blokerer for den nødvendige fleksibilitet i servicen over for de ældre. Der er faktisk også her behov for tværfaglig samordning, ligesom der er behov for at få åbnet de nærmest vandtætte skodder, der i dag i flere kommuner fortsat eksisterer mellem plejehjems personale og det personale, der tager sig af de ældre i eget hjem. En bedre tilrettelæggelse af arbejdet ville frigøre ressourcer.

Ser vi på de færdigbehandlede ældre på vore sygehuse, er der nogle problemer nogle steder. Det er naturligvis ikke rimeligt, at der ikke i kommunerne er tilstrækkelige tilbud til rådighed. Men at det absolut skal være plejehjem, er jo ikke givet; der kan være forskellige behov.

Jeg har på et tidspunkt bedt sundhedsministeren overveje, om man kunne fremskynde denne proces i kommunerne ved at overveje en betalingsordning fra kommunerne til amterne. Der er et frikommuneforsøg på området, og jeg har forstået, at det har givet positive resultater.

Om hjemmehjælpen vil jeg sige, at her har vi rigtignok oplevet, at enkelte – og jeg siger enkelte – kommuner har prøvet grænserne af. Det er stort set derfor, vi har debatten i dag. Eksempelvis kan nævnes, at alt indkøb for de ældre i en kommune er faldet bort en bloc. Det må siges at være en provokation, idet der helt ses bort fra reglerne om individuel vurdering.

Jeg bryder mig egentlig ikke om kollektive tilrettevisninger, men der er tilsyneladende behov for at understrege den individuelle vurdering. Det er i øvrigt min opfattelse, at den kommunale hjemmehjælp generelt er velfungerende, og at serviceniveauet er ganske højt. Jeg vil gerne henvise til Danske Kommuner fra den 18. april i år, hvor man skriver:

»Kommunernes udgifter til hjemmehjælpen var i 1990 ca. 5,5 mia. kr. I perioden fra 1985 til 1990 er der sket en vækst i udgifterne på 19 pct. I 1985 var der 3,4 fuldtidsansatte hjemmehjælpere pr. 100 ældre, mens der i 1990 var 3,5 fuldtidsansatte; der er således tale om en mindre serviceforbedring, selv om der i denne periode er blevet næsten 100.000 flere ældre.«

Men lad os i øvrigt vurdere hele hjemmehjælpsområdet detaljeret, når socialministerens undersøgelse er tilendebragt.

I 1989 blev varig hjemmehjælp gratis her i landet, og det har Danske Kommuner også undersøgt. Stigningen fra januar 1989 til januar

[Karen Højte Jensen]

1990 er på næsten 10.000 husstande, hvilket har medført ansættelse af yderligere 1.550 fuldtids-beskæftigede hjemmehjælpere.

Jeg vil gerne i dag sætte et stort spørgsmålstegn ved, om det i økonomisk ressourceknappe tider er rimeligt, at hjemmehjælpen er gratis uanset de ældres økonomi. Jeg mener det faktisk ikke. Den konservative grundholdning er, at det først og fremmest er de svage, vi skal hjælpe. Jeg mener, vi bør overveje at give kommunerne mulighed for under hensyn til samspilsproblemerne at genindføre en indtægtsafhængig betalingsordning. Det ville frigøre ressourcer til andre kommunale foranstaltninger for de ældre.

Må jeg til sidst understrege, at ældreområdet henhører under det kommunale selvstyre, og det er jeg såmænd ganske tryk ved. Kommunerne fastlægger deres service ud fra de lokale behov. Jeg vil gå ud fra, at vi i Folketinget er enige om, at decentralisering, som vi oplever den på ældreområdet, er af det gode. Vi skal vel ikke lade en enkelt skurk – om jeg så må sige – give anledning til, at alle landets kommuner skal have detaljeret pålæg fra centralt hold.

Min tid er udløbet. Jeg vil i anden runde vende tilbage med kommentarer til den foreslåede dagsorden.

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Når man hører den konservative ordfører, får man en fornemmelse af, at vi sidder i to forskellige verdener, en verden for den konservative ordfører, hvor der slet ingen problemer er – i hvert fald meget, meget få – og så en verden, som vi andre har oplevet, med masser af problemer.

I Kristeligt Folkeparti sagde vi allerede under vores valgkamp og endnu før, i november, at her var der et virkeligt problem, som vi måtte gøre noget ved, og vi er fra Kristeligt Folkepartis side indstillet på at se på de ressourcer, der er, men også på, hvordan man i kommunerne administrerer dem.

Det må være en menneskeret for enhver ældre at komme til at være på det sted på sine sidste dage, hvor man gerne vil være, et sted, hvor man gerne vil være, fordi der er tryghed. Og så kan vi kalde det plejehjem, eller hvad det er – plejehjem har fået en dårlig klang; det behøver det ikke at have.

Men det, at man overlader nogle til sig selv mod deres vilje, at de skal ligge og græde og vente på at få besøg, det kan vi simpelt hen ikke være bekendt. De mange henvendelser, der kommer, og samtaler med personer overalt i landet viser, at der er et problem, og det er vi altså nødt til at gøre noget ved, og det er Kristeligt Folkeparti indstillet på at vi skal have løst.

Vi kan ikke være bekendt at have så uværdige forhold, som man har i nogle kommuner, og vi har absolut ikke tiltro til alle kommuner. Derfor bliver vi nødt til at gøre noget.

(Kort bemærkning).

Pernille Frahm (SF):

Debatten her handler jo ikke om, at der ikke er muligheder i kommunerne for at følge ideen bag »længst muligt i eget hjem«. Den handler om, at af forskellige årsager, bl.a. økonomiske, som et resultat af den økonomiske politik, regeringen har ført over for kommunerne, udnyttes disse muligheder ikke. Og oven i købet undlader nogle kommuner at opfylde deres forpligtelser. Det er derfor, vi har denne debat, og det er derfor, vi har stillet det dagsordensforslag.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Den konservative ordfører roste ligefrem kommunerne, og det kan jo være, at det er rigtigt, som fru Inger Stilling Pedersen sagde, at det skyldes, at den konservative ordfører befinder sig i en anden verden end vi andre. Der er ikke nogen af os, der synes, at man ligefrem skal rose kommunerne.

Ellers var den konservative tale jo et overflødigshorn af flotte ord og fine indpakninger. Jeg vil godt gøre opmærksom på, at det er der ingen af de gamle som får mere hjælp af.

Når det drejer sig om plejehjemspladser, er alle enige om, at man skal være længst muligt i eget hjem. Men det kan man kun være, hvis den nødvendige bistand er til rådighed, og der er en gruppe af svage ældre borgere, som ikke kan klare sig i eget hjem. De skal have en plejehjemsplads, når de har brug for det.

Må jeg give fru Karen Højte Jensen et eksempel fra det virkelige liv: En pensionist, som var 70 år for 10 år siden og havde en rask ægtefælle, fik dengang 3 x 2 timers hjemmehjælp om ugen. I dag, 10 år senere, er den pågældende 80 år og

[Kirsten Jacobsen]

har en meget syg ægtefælle og skal nøjes med halvanden times hjemmehjælp om ugen. Det fremmer ikke, at man bliver længst muligt i eget hjem. Det har i det pågældende tilfælde betydet indlæggelse på kardiologisk afdeling med to blodpropper.

(Kort bemærkning).

Jørn Pedersen (S):

Til fru Karen Højte Jensens meget lysegrønne fremstilling af, hvordan situationen er, er jeg nødt til at sige, at når den konservative ordfører i sit indlæg siger, at ældre skal have ret til at fravælge efter den enkeltes interesse, så er det jo ikke virkeligheden. Det er jo ikke efter den enkeltes interesse, der fravælges. Andre fravælger for mange af vore pensionister, og det er derfor, vi har dagsordenen her i dag. Det er for at få sat bremserne i nu og sige: Det må ikke fortsætte, det her!

Det er rigtigt, at der er bygget flere ældreboliger, men der er jo også mange flere brugere, mange flere ansøgere. Det er jo et af de fundamentale problemer i dagens Danmark, at der bliver flere af de ældste blandt de ældre og dermed også af dem, der har et stort plejebehov. Dét nytter det ikke, at man i Folketinget fra visse partiers side tror på, at når man i 1987 vedtog en ældrelovgivning, der på daværende tidspunkt så ud til at være god nok, er det ensbetydende med, at det også i 1991 er tilfældet.

Vi bliver nødt til at tage bestik af den nye situation, og vi bliver nødt til at tage bestik af, at ude i kommunerne – så kan man diskutere graden af det – har man været økonomisk pressede. Jeg skal ikke give regeringen skylden for det hele, men helt uden skyld er den dog vel ikke. Derfor står man nu i den situation, at man i disse år og endnu mere i de kommende år er nødt til at skære i det område, vi diskuterer her i dag, og det er Folketingets ansvar, at dette ikke sker.

Nu er der flere, der har spurgt efter vores finansieringsmodel. Vores finansieringsmodel går ud på, at man nu gør de passive penge aktive forstået på den måde, at frem for at betale folk for at gå ledige vil vi betale folk for at yde en aktiv indsats for de ældre, vel at mærke uddannet personale.

(Kort bemærkning).

Lis Noer Holmberg (CD):

Jeg vil gerne sige til fru Karen Højte Jensen, der var inde på det med pleje, altså afskaffelse af institutioner, og at man skulle have den samme pleje på institutioner som ude i eget hjem, at som jeg sagde den 10. april, da vi diskuterede dette sidst, er man i de større byer begyndt med noget, der hedder distriktsnormering. Det vil altså sige, at man giver samme pleje på plejehjem og i eget hjem; man farer ud og ind i plejehjemmene for at passe de ældre i eget hjem, og det betyder forringet service for alle.

Jeg vil gerne komme med nogle eksempler her. Jeg har oplevet handicappede, der sidder og ikke kan løfte et glas; der er ikke personale til stede, og det betyder, at handicappede gang på gang må indlægges på grund af væskemangel. Det er bestemt spild af ressourcer, men det er også utilstedeligt over for dem, der sidder og har brug for hjælp.

(Kort bemærkning).

Karen Højte Jensen (KF):

Jeg må sige, at når man siger, at det stort set er regeringens skyld, at kommunerne har økonomiske problemer, vil jeg gerne henvise til, at der i de seneste år har været enighed mellem kommunerne og regeringen om de økonomiske rammer. Det er op til de enkelte kommunalbestyrelser selv at prioritere inden for disse rammer, så den påstand holder ikke. Det er ikke fastlagt politisk, hvordan de økonomiske rammer skal være. Det er ikke fastlagt af Folketinget, men der er indgået aftaler.

Så vil jeg sige til de mange ordførere, der fortæller, at vi fra konservativ side stort set er ligeglade med de ældre – jeg får oven i købet at vide, at jeg ikke kender det virkelige liv – at det må stå for mine kollegers egen regning. Jeg mener faktisk, at jeg har været meget aktiv i ældrepolitik i min egen kommune. Jeg skal ikke sige, at vi ikke har mange problemer; det er vi enige om at vi har. Jeg ønsker ikke som fru Inger Stilling Pedersen, at nogle skal overlades til sig selv imod deres vilje. Jeg har netop lagt vægt på, at man i kommunerne kom med nogle tilbud i nært samarbejde med de enkelte ældres egne ønsker.

Så vil jeg gerne ridse op, hvad jeg har sagt i min tale: Vi skal sikre døgnpleje, det er fortsat nødvendigt med plejehjem, der skal bygges flere ældreboliger, og kommunerne skal sørge for tilbud til de ældre patienter, der i dag ligger på

[Karen Højte Jensen]

venteafdeling på sygehusene. Og så har jeg sagt, at jeg lægger vægt på, at servicesiden i forbindelse med opførelse af nye ældreboliger ikke glemmes. Det er vigtigt, at kommunerne lever op til deres forpligtelser. Jeg forstår simpelt hen ikke udlægningen af min tale.

(Kort bemærkning).

Grete Schødt (S):

Jeg vil gerne erindre fru Karen Højte Jensen om den undersøgelse, vi i Folketingets Socialudvalg og Sundhedsudvalg fik foretaget for ca. 8 måneder siden, hvor vi netop fik undersøgt: Hvorfor ligger vore ældre på sygehusene, hvorfor hjemtages de ikke? Som jeg sagde i min ordførertale: De bor på sygehusene. Ca. 54 kommuner svarede, at de på grund af manglende plejehjemspladser ikke var i stand til at hjemtage deres ældre. Det var også kommuner med døgnpleje, udbygget døgnpleje osv., men man henviste til, at disse mennesker var så plejekrævende, at det eneste rigtige var en plejehjemsplads. Og desværre er det ikke længere 503, der bor på vore sygehuse; i dag er antallet over 1.000.

Så vil jeg meget kort sige til fru Karen Højte Jensen: Mange konservative ordførere har ved tidligere lejligheder her i Folketinget talt om nedbrydning af faggrænser. Det har vi netop gjort med den nye social- og sundhedsuddannelse, som startede her 1. januar 1991, og den hilser jeg i hvert fald meget velkommen, og jeg tror på, at den bliver til gavn for alle ældre, der skal have hjælp.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Hjemmehjælpen skal være gratis. Den, der har sparet gennem livet, skal ikke straffes for sin samfundsgavnige adfærd. Det troede jeg egentlig også var regeringens politik. Det er i hvert fald det, regeringen gentagne gange har lagt op til, at nu skal der spares op, til man bliver ældre. Men hvad er så resultatet? Det er, at man bliver straffet, hvis man har lidt på kistebunden, hvorimod den, der har brugt sin formue, kan få til både det ene og det andet, og det endda til trods for at det kan være svært nok at spare op med de skatter og afgifter, vi har i Danmark.

Det, der skal afgøre behovet for hjemmehjælp, skal ikke være økonomisk formåen, men derimod en objektiv vurdering af det reelle og konkrete behov i hvert enkelt tilfælde. Vi hører jævnligt om ældre, der får henholdsvis for meget og for lidt hjemmehjælp, og det er ikke rimeligt hverken for den ene eller for den anden. Kommunerne skal leve op til deres ansvar og foretage en nøgtern vurdering, således at de, der har behov for hjælp, får denne hjælp, uanset hvad de har liggende på kistebunden; det troede jeg også var regeringens politik.

(Kort bemærkning).

Pernille Frahm (SF):

Skulle det ikke være regeringens skyld, at kommunerne har en dårlig økonomi? Jamen det er jo regeringen, der lægger indtægtsloftet for kommunernes økonomi, så jeg forstår det ikke. Skal det forstås på den måde, at kommunerne ikke har økonomiske problemer? Det kommer da vældigt bag på mig.

Det, det også handler om ud over det med økonomien – for det er ikke nok, at de sidder og bliver enige om, hvor mange penge der er – må være, at man sikrer, at der prioriteres således, at loven overholdes.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Nu gør fru Karen Højte Jensen det samme som kommunerne: slår ud med armene og siger: Jamen det er ikke vores skyld, det her har vi overladt til det kommunale selvstyre, og så er det op til kommunerne. Det er nøjagtig det samme svar, de gamle får, når de henvender sig hos kommunen. Så siger kommunen: Jamen Folketinget har ikke sendt penge med denne lov.

Det er fuldstændig totalt ligegyldigt, om det er den enes eller den andens skyld. De gamle kan ikke være tjent med det skænderi mellem kommunerne og Folketinget. Når man bliver bekendt med, at kommunerne ikke har levet op til de forpligtelser, som de har fået fra dette Folketing, er det nu engang sådan, at så er det Folketingets pligt at gribe ind. Derfor er det sørgeligt, at man også i denne sag måtte have initiativer fra andre sider end regeringens, før der skete noget. Det er derfor, det er nødvendigt med denne debat. Det er derfor, det er nødvendigt med den dagsorden, der er foreslået.

(Kort bemærkning).

Karen Højte Jensen (KF):

Når fru Grete Schødts tager ordet vedrørende de ældre på vore sygehuse, må det da være, fordi fru Grete Schødts er enig med mig. Jeg sagde netop, at jeg gerne ville bidrage til, at man motiverede kommunerne til at have tilstrækkelige faciliteter, således at disse borgere kan komme hjem. Det kan så være helt individuelt, om det er en plejehjemsplads eller det er støtte i eget hjem. Jeg mener faktisk ikke, at vi er uenige, fru Grete Schødts. Og så er jeg i øvrigt enig i, at de nye social- og sundhedsuddannelser er en god vej fremad med henblik på at få nedbrudt faggrænserne.

Hr. Tom Behnke var overrasket over, at Det Konservative Folkeparti nu tillod sig at tale om genindførelse af betaling for hjemmehjælp. Jeg vil gerne sige, at i Det Konservative Folkeparti har vi som grundholdning at hjælpe de svage. Vi mener ikke, vi skal kradse penge ind for derefter at dele dem rundt også til folk, der ikke har økonomisk behov herfor. Jeg sagde også, at det skal ske under hensyn til samspilsproblemerne, således at vi er opmærksomme på, at folk ikke straffes, fordi de gennem et langt liv har haft en opsparing. Men vi mener, det er relevant at overveje en genindførelse af betaling for hjemmehjælp. Det håber jeg i øvrigt at der er flere partier der er enige i.

Fru Pernille Frahm siger, at regeringen lægger et indtægtsloft for kommunerne. Men de penge, der overføres fra statens side, er led i en aftale mellem kommunerne og regeringen. Så kan det godt være, at nogle synes, det er lidt flot – men det bliver det ikke mindre rigtigt af – at kommunerne selv prioriterer inden for disse rammer.

Jeg har konkret henvist til, at naturligvis skal kommunerne foretage en individuel vurdering, når det drejer sig om tildeling af varig hjemmehjælp. Og jeg vil gerne understrege, at det også er Det Konservative Folkepartis holdning, at de love, der er vedtaget herinde, selvfølgelig skal overholdes i kommunerne.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 12.11

Mødet genoptaget kl. 13.15

Forhandlingen genoptoges.

Eva Kjer Hansen (V):

En god ældrepolitik tager sit udgangspunkt i den ældres ønsker og behov. Nøgleordene er selvbestemmelse og individualitet. Bare fordi man har nået en bestemt alder, har man ikke nødvendigvis de samme ønsker og behov som alle andre i samme aldersgruppe. Tværtimod har man lige så meget krav på selv at kunne forme sin tilværelse og selv at kunne råde over sit liv, når man er 70, som når man er 40.

Et andet og lige så vigtigt udgangspunkt for en god ældrepolitik er tryghed. Vi skal kunne stole på, at når vi bliver gamle og har svært ved at klare os selv, har vi et godt velfærdssystem, der kan træde til og hjælpe os.

Når vi ser rundt i kredsen af ældre, er der mange, der har det godt og er tilfredse med deres ældreliv. Men jeg tror også, at vi alle her i dag kender eksempler på nogle ældre, som er i en situation, hvor de godt kunne have det bedre, og som har haft nogle uheldige oplevelser, hvor den ene eller den anden part har svigtet. Derfor vil jeg gerne understrege, at jeg synes, det er utrolig vigtigt, at vi prøver at diskutere ældrepolitikken i en helhed, at vi ikke lader nogle enkeltstående sager stemple alle kommuners service over for de ældre som værende for dårlig. Tværtimod er det værd at understrege, at mange kommuner faktisk har et godt og veludbygget net af serviceordninger for de ældre.

Men måske kan vi gøre det bedre, end vi gør det i dag. Jeg håber, at debatten i dag kan medvirke til over for kommunerne at indskærpe den pligt, de har til at sørge for de nødvendige tilbud til de ældre, for ligesom under debatten i sidste uge om nedbringelse af ventelister til daginstitutioner vil jeg gerne understrege, at ældreområdet hører under det kommunale selvstyre. Det er rundt om i kommunerne, at man bedst kan tilrettelægge udbudet af boliger og servicetilbud i overensstemmelse med, hvad der er behov for fra de ældres side. Og mange kommuner klarer det på glimrende måde; i et godt samspil mellem brugere, ansatte og lokalpolitikere og med en fornuftig prioritering kan der godt ydes en ordentlig service inden for de givne økonomiske rammer.

[Eva Kjer Hansen]

Befolkningsprognosen viser, at de ældre bliver ældre. I dette århundrede bliver der dog ikke så mange flere ældre. Den meget omtalte ældrebølge slår først igennem om 25-30 år. Til gengæld lever de ældre længere nu, så der bliver mange flere ældre over 85 år. Det betyder også flere skrøbelige ældre eller flere, der kan blive syge, senile m.v.

Langt de fleste ældre mennesker har det godt og bor i hjemmet uden at have det store behov for hjælp. For dem kan en enkelt hånd i ny og næ være det, der gør, at de undgår sygdom og fortsat kan klare sig alene. Andre har behov for større hjælpeforanstaltninger, f.eks. i form af en specialindrettet bolig og pleje, og atter andre har brug for en plejehjemsplads med den hjælp, det indebærer. I hvert fald er de ældres behov meget uens, og vi skal forsøge at tilpasse tilbudene efter den enkeltes individuelle behov.

Undersøgelsen fra Socialforskningsinstituttet om gamle i eget hjem har vist, at ældre helst vil bo i eget hjem, enten i den nuværende bolig eller – hvis de skal flytte – i en ældreegnet bolig. Udgangspunktet for os må være, at den ældre skal bo dér, hvor vedkommende har lyst til at bo. For nogle ældre vil det sige i den bolig, som de allerede bor i, eller i en mere ældrevenlig bolig. I undersøgelsen understreges det, at de ældre gerne vil bo i et område, hvor der er nem kontakt til andre. Det skal være let at kunne få en snak, en kop kaffe eller et slag kort med naboerne, og derfor ser vi også flere ældrekollektiver rundt omkring. Vi må lægge vægt på, at den ældre ikke bliver overladt til isolation, men har mulighed for kontakt til andre mennesker, såvel unge som gamle.

For andre vil den bedste bolig være på et plejehjem, og det er rigtigt, at der i de senere år er blevet nedlagt nogle plejehjem rundt omkring. Heraf er nogle dog blevet ombygget til ældreboliger. Men når mange plejehjemspladser er blevet nedlagt, skyldes det især, at de var utidsvarende; et værelse på 8-10 m² med håndvask, fælles toilet og bad på gangen er ikke nok for de ældre i dag. Ud over de plejehjem, der er ombygget til ældreboliger, er der bygget en hel del flere ældreboliger – siden 1987 i alt 9.000. Det samlede udbud af boliger er blevet meget større, og boligerne er blevet meget bedre, end de var.

Der er flere, der i debatten har fremhævet, at adgangen til at bygge plejehjem skal genindføres, men efter de gældende regler har kommunerne mulighed for at bygge det, der hedder plejehjemslignende boliger med den service, der er behov for. Når vi ikke har set så mange nybyggede plejehjem, er det udtryk for kommunernes prioritering. Tilsyneladende har man lokalt prioriteret selvstændige boliger højere end plejehjemspladser, og det er helt fint, hvis det er det, der er behov for.

Men samtidig bør vi minde kommunerne om, at vi naturligvis også fremover vil have brug for plejehjemspladser eller plejehjemslignende boliger, og jeg vil gerne støtte dem, der her fra talerstolen har nævnt, at det er uacceptabelt, at nogle kommuner ligefrem har ladet ældre bo på sygehusene og ikke sørget for at få dem hjem til kommunen. Vi må overveje, om vi på en eller anden måde kan motivere kommunerne til at få de ældre noget hurtigere hjem, når de er færdigbehandlet på sygehusene.

Det andet hovedområde i ældrepolitikken er hjemmeplejen, herunder hjemmehjælpen. Med flere ældre i eget hjem er det klart, at efterspørgslen på disse ydelser må stige. Generelt er hjemmehjælpen velfungerende og på et højt serviceniveau. Mange kommuner har forsøgt i gang med fleksible organisationsstrukturer og tværfagligt samarbejde for at få en mere ideel ledelsesform og et bedre tilbud til de ældre. Også kollektivt selvstyrende hjemmehjælpsgrupper, madudbringningsordninger, vaskeriordninger og lign. er noget af det, der er blevet diskuteret meget rundt om i kommunerne og forbedret i de senere år. Også hjemmesygeplejen er styrket. Der er set nye ideer i forbindelse med genoptræningsfunktionen og det omsorgs- og dagcenterarbejde, der er sat i værk.

Socialministeren har for øjeblikket en undersøgelse i gang i kommunerne for at få belyst, hvordan det ser ud på hjemmehjælpsområdet. Jeg glæder mig til at se resultatet af denne undersøgelse, for forhåbentlig kan den give os et ordentligt grundlag for diskussionerne om hjemmehjælpen. Det er forkert, hvis vi lader nogle enkeltstående tilfælde være afgørende for indsatsen på dette område. I stedet bør vi nøje kende forholdene ude omkring og så ud fra det vurdere, hvad der fremover er brug for og ressourcer til.

[Eva Kjer Hansen]

På et tidspunkt ser vi også gerne i Venstre at vi overvejer, om vi kan give kommunerne mulighed for at genindføre en indkomstafhængig betalingsordning for praktisk bistand i hjemmet for herved at kunne skabe et grundlag for yderligere foranstaltninger for de ældre. Gratisydelse skaber altid et større forbrug, og kommunerne har meget tit været tvunget til at stramme op i visitationen. I stedet skulle vi hellere indføre en vis indtægtsbestemt betaling, så vi får flere ressourcer til dem, der virkelig har behov for hjælp.

Debatten om ældrepolitikken stopper ikke med diskussionen om bolig og hjemmehjælp. Der er også andre vigtige spørgsmål, når vi taler om service over for de ældre. For at ligestille plejehjemsbeboere med beboere i eget hjem i økonomisk henseende blev der i 1989 indført mulighed for, at kommunerne kunne udbetale pension til plejehjemsbeboere, og erfaringerne viser indtil nu, at der har været meget stor tilfredshed med disse forsøg. Jeg mener, at disse forsøg med pensionsudbetaling til plejehjemsbeboere i høj grad er udtryk for respekt for og tillid til den ældre. De, der kan, skal i videst omfang selv kunne råde over deres penge. Derfor er jeg også glad for de foreløbig positive tilkendegivelser vedrørende indførelse af en samlet pension, det, vi kalder en bruttopension. Kan vi nå frem til at udbetale en samlet ydelse/indtægt til pensionister frem for folkepensionen og alle mulige særydelser, som vi kender det i dag, vil det være et vigtigt skridt hen imod en mere værdig pension til de ældre.

Lad mig til sidst sige, at ældre er forskellige; de har kun det tilfælles, at de befinder sig i samme aldersklasse. Fordi man er blevet gammel, er man ikke noget socialt tilfælde; man har krav på lige så megen respekt og er lige så meget værd som alle andre. Vi skal satse på at yde en omsorg, der motiverer til, at man bruger de kræfter, som man har i behold, selv klarer det, man kan klare, og vi skal så yde en omsorg, der tager vare på de svageste.

Jeg tror, at vi i dag alle er enige om at kræve en ordentlig behandling af de ældre, og i Venstre lægger vi vægt på, at vi i Folketinget kan nå frem til bred enighed om ældrepolitikken. Men jeg finder det nødvendigt til sidst at understrege, at ældreområdet fortsat bør høre under kommunernes selvstyre. Kommunerne må foretage en prioritering, der viser, at de er bevidste om deres ansvar over for de ældre.

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Jeg har nogle spørgsmål til Venstres ordfører.

Det var som sædvanlig en meget smuk tale om, hvor godt vi alle sammen skulle have det. Men hvordan vil Venstre sikre, at man i alle kommuner lever op til de mange smukke intentioner? Nu er der flere gange i dag citeret fra en undersøgelse, der viser, at ældre helst vil være i eget hjem. Det er klart, at spørger man folk, der i dag er i stand til at svare, vil de helst det, men den dag de ligger og ikke er i stand til at tage vare på sig selv, har de en anden opfattelse. Vil Venstre være med til at sikre, at det nødvendige antal plejehjemspladser er til stede, så ingen bliver overladt til sig selv?

Venstres ordfører og også ministeren var inde på, at der var tale om enkelttilfælde. I så fald har vi i hvert fald i hundredvis af enkelttilfælde, og så er det ikke bare enkeltssager, så er det faktisk et problem.

Hvad vil Venstres gøre ud over at komme med smukke ord?

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg noterede mig også alle de flotte bemærkninger, og jeg synes også, det er på tide, at regeringen kommer med en oplysning til os om, hvad man vil gøre, i stedet for den ene gang efter den anden at understrege, at det er overladt til kommunerne. Det er en notorisk kendsgerning, at kommunerne ikke har opfyldt loven, at det ikke går, sådan som det er forudsat, og at ønskerne om at forblive længst muligt i eget hjem kun kan praktiseres, hvis den nødvendige hjælp følger med. Hvis den ikke gør det, er det en illusion.

Venstres ordfører sagde også, at de ældre bliver ældre, skrøbeligere og mere senile. Derfor er der en gruppe, som, uanset hvad vi ønsker her i Folketinget, ikke vil være i stand til at klare sig med nok så forkromede ældreboliger. De har brug for en plejehjemsplads; det er det eneste sted, hvor de kan få den tryghed, de har behov for. Det er ikke nok, at man får mad og medicin på klokkeslæt; der skal andet til. Hvor er Venstres bud på, hvad man vil gøre for at sikre, at folk får disse behov opfyldt?

[Kirsten Jacobsen]

Så vil jeg gerne knytte to bemærkninger til myten om, at det var de utidssvarende plejehjemspladser, man nedlagde, og at man gjorde det af hensyn til de ældre. Jeg vil bede Venstres ordfører om at få sine kolleger i Boligudvalget til at fortælle hende om de eksempler, vi har, hvor plejehjem opført i 1970'erne er nedlagt, fordi man fandt ud af, at de skulle have udskiftet taget, fordi de havde fladt tag, og det havde kommunen ikke råd til. Man havde fået en ældreboliglov; derfor nedlagde man plejehjem og byggede ældreboliger i stedet for. Plejehjem, der var opført i 1970'erne, er nedlagt af økonomiske årsager og ikke noget som helst andet.

(Kort bemærkning).

Jørn Pedersen (S):

For mig at se er der noget selvmodsigende i fru Eva Kjer Hansens udtalelser. Det blev sagt, at der er muligheder for at løse problemerne inden for de eksisterende rammer. Jeg har lidt svært ved at gennemskue, at det har været tilfældet. Derfor er mit spørgsmål til fru Eva Kjer Hansen: Vil det sige, at de kommuner, der har bortprioriteret plejehjemmene, ikke har nogen plejehjemspatienter eller folk, der har behov for at komme på plejehjem, eller er det af økonomiske årsager, man har gjort det? Er det rigtigt, at man i dag kan tilbyde ældre, at de kan bo dér, hvor de har lyst til at bo, som fru Eva Kjer Hansen var inde på? Det står jo i skærende modsætning til de ventelister, der er til ældreboliger og plejehjemspladser. Det kan da ikke være den samme verden, vi taler om.

Hvordan tror man at man kan løse nogen problemer ved at indføre en bruttopension? Jeg savner begrundelsen, men tidligere tiders beregninger har vist, at hvis man gør det ud fra de tal, som ligger i de ideer, jeg har set, betyder det, at 30 pct. af pensionisterne får dårligere vilkår. Er det det, der skal løse problemerne for vore pensionister og for vore ældre?

Jeg synes, det ville være rart at få at vide helt præcist, hvad partiet Venstre agter at gøre ved de problemer, vi har i øjeblikket. Hvor er det, man skal sætte ind? Hvor mange penge vil man afsætte til at leve på til de målsætninger, som fru Eva Kjer Hansen nævnte i sin ordførertale? For vi klarer den jo ikke med smukke ord. Som jeg sagde i dag i mit første indlæg, har mange kommuner hentet de fortjenester, der ligger ved at decentralisere, og det er fortjenester, man

kun kan hente én gang. Hvis partiet Venstre virkelig mener, at der skal være valgmuligheder, når det drejer sig om bolig, at der skal være plejetilbud nok og der skal være hjælp nok, når ældre bliver længst muligt i eget hjem, hvor har man så forestillet sig de penge skulle komme fra? Det er en interessant debat at tage fat på, og vi vil gerne være med til at finde de penge. Er Venstre som Socialdemokratiet indstillet på, at vi i den øvelse skal gøre passive penge aktive og dermed hjælpe de ældre?

(Kort bemærkning).

Grete Schødt (S):

Venstres ordfører, fru Eva Kjer Hansen, henviste til Socialforskningsinstituttets undersøgelse, der helt klart viser, at ældre helst vil bo i eget hjem. Men det er altså ikke nok kun at tage sådan et enkelt afsnit ud af den undersøgelse. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at samme undersøgelse siger, at tilgangen af ældre gennem 1980'erne er steget med 65.000, hvoraf 40.000 er over 80 år. 137.000 pensionisthusstande modtager varig hjemmehjælp – en stigning på 20.000 over en 10-årig periode. Samtidig er det gennemsnitlige antal af hjemmehjælpstimer imidlertid faldet, og i samme periode er plejetyngden blevet meget mere belastende.

99 pct. af alle ældre over 70 år bor i deres egen selvstændige bolig. Mere end 200.000 har problemer med deres bolig – ulemper som trapper m.v. Hver fjerde ældre bor på 1.sal eller højere oppe uden elevator. 45.000 ældre mangler i boligen wc og bad. Hver femte bolig har ikke bekvemmeligheder som køkken, varmt vand eller radiatorvarme. 15 pct. af ældre over 70 år kommer aldrig ud og er altså fange i deres eget hjem. Her vil jeg gerne indskyde den bemærkning, at indsatte i fængslerne har krav på 10 minutters gårdtur hver dag.

10 pct. af alle ældre i befolkningen har kontakt med familie eller pårørende én gang om måneden; altså de lider af ensomhed og er overladt til sig selv i døgnets 24 timer.

Jeg vil gerne slutte af med at sige, at det ville ærgre mig, hvis denne ellers så flotte debat skulle munde ud i, at vi kun taler om ældreboliger og mangel på plejehjemspladser, og derfor vil jeg gerne bringe debatten tilbage til udgangspunktet, nemlig forringelserne af ydelserne til de ældre og overholdelse af bistandsloven.

[Grete Schødts]

I den forbindelse savner jeg socialministerens svar her fra Folketingets talerstol med hensyn til, hvilke initiativer ministeren agter at tage over for de kommuner, der har forringet ydelserne til de ældre.

(Kort bemærkning).

Eva Kjer Hansen (V):

Jeg var glad for fru Grete Schødts' bemærkning om, at ældrepolitikken i dag ikke kun bør dreje sig om diskussion af boliger og hjemmehjælpere, for den drejer sig om alle aspekter af de ældres liv og i høj grad om, om vi er i stand til at give dem nogle tilbud, om vi er i stand til at tage vare på de ældre og ikke bare overlader dem til isolation.

Når fru Grete Schødts nævner et tal for, hvor mange ældre der er uden kontakt eller kun sjældent i kontakt med pårørende, får det mig også til at sige, at vi jo desværre ikke kan lovgive om, hvordan folk skal være over for hinanden, men vi kunne måske godt fra denne talerstol appellere til, at vi blev lidt bedre også til at hjælpe hinanden, tage vare på hinanden i familierne og i det hele taget.

Hr. Jørn Pedersen var inde på diskussionen om bruttopension. Jeg havde det med i mit indlæg, fordi jeg synes, det ville være et skridt i den rigtige retning, hvis vi i Folketinget kan blive enige om fremover at lave en udbetaling af folkepension på en bedre måde, end vi gør i dag. Jeg vil gerne nå frem til, at vi laver en værdigere ordning, at vi udtrykker respekt for den ældre ved at sige: Nu får du en indtægt, og den skal du selv råde over, du må selv bestemme, hvordan du vil bruge dine penge. Jeg ville være glad, hvis vi kunne nå frem til enighed på dette område.

I anledning af nogle af de andre kommentarer, der var til mig her fra talerstolen, vil jeg gerne sige, at jeg ikke tror, at ældrepolitikken bliver bedre af, at Folketinget går ind og styrer den. Jeg tror faktisk på, at kommunerne ude omkring er i stand til at leve op til det ansvar, de har, og jeg har tiltro til, at kommunalpolitikkerne og de ansatte ude omkring i kommunerne gerne vil sørge for at give de ældre de bedst mulige forhold. Vi skal ikke herfra blande os i kommunernes økonomiske dispositioner, om pengene skal bruges på skoler eller på daginstitutioner eller på plejehjem. Det skal man finde ud af ude lokalt, hvor man kender behovene,

hvor man kender de ældres ønsker og kan prioritere derefter. Og så må man i øvrigt skælde ud på sin kommunalbestyrelse, hvis politikken ikke bliver gjort ordentligt ude i kommunerne.

Jeg var i mit indlæg også inde på, at det bliver nødvendigt i fremtiden med plejehjemspladser. Vi må gøre kommunerne opmærksom på, at de også har et ansvar over for de ældre, der ikke kan klare sig selv og har brug for en plejehjemsplads. Men som sagt har jeg tiltro til, at man bedst kan løse problemerne derude, for der er stor forskel på, hvor mange pladser man har brug for, fra kommune til kommune.

I øvrigt vil jeg gerne slutte med en yderligere kommentar til hr. Jørn Pedersen, der spurgte, hvordan vi løser problemerne. Hr. Jørn Pedersens bud på at løse problemerne på ældrepolitikens område var, at vi bare skulle ansætte de arbejdsledige inden for hjemmehjælpen, så var den klaret. Det tror jeg ikke på. Vi er nødt til at vurdere problemerne i en sammenhæng, for vi har begrænsede økonomiske ressourcer og skal holde os inden for de rammer, der nu engang er afstukket for os, og derfor må vi prioritere inden for disse rammer.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Venstres ordfører greb behændigt bemærkningen fra fru Grete Schødts om, at dette her ikke kun skulle være en debat om boliger og hjemmehjælp, til så at undgå at tale om problemerne. Når Venstres ordfører siger, at det ikke bliver bedre af, at Folketinget blander sig, accepterer man så i Venstre de forhold, der i dag bydes de ældre? Betyder det, at Venstre og regeringen ikke agter at foretage sig noget over for de kommuner, der ikke lever op til loven? Det er den slags svar, vi har behov for at få fra fru Eva Kjer Hansen.

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Det er altid godt at have tiltro til nogen – også til kommuner – men jeg synes bare ikke, kommunerne har levet op til den tiltro og den tillid, man har vist dem. Der er nogle kommuner, der har, men der er sandelig også mange, der ikke har, og derfor mener vi fra Kristeligt Folkepartis side, at vi er nødt til at sikre den enkelte ældre borger i Danmark et vist minimum

[Inger Stilling Pedersen]

af garanti for at blive ordentligt behandlet. Mener Venstre, at man har levet op til det i dag, at alle kommuner har fungeret, som de skulle, at alle ældre behandles særdeles godt, eller hvad?

(Kort bemærkning).

Jørn Pedersen (S):

Fru Eva Kjer Hansen får det til at fremstå, som om jeg blot mener, vi kan lade de ledige klare problemerne for de ældre. Det synspunkt overlader jeg til andre at have – jeg har det i hvert fald ikke. Jeg sagde højt og tydeligt, at det er uddannet personale, vi her taler om. Når vi har indført en social- og sundhedsuddannelse i dette land, er det bl.a., fordi vi mener, det er kvalificerede folk, der skal passe vores ældre og vores handicappede.

Men jeg vil gerne spørge én gang til: Når det nu er sådan, at kommunerne kender den enkeltes behov og kommunerne er de bedste til at løse de ældres problemer, hvordan kan det så være, at vi ser stakkevis af eksempler på, at folk mangler pleje? Mange mennesker i dagens Danmark mangler helt elementære ting for at få en rimelig hverdag. Hvad agter Venstre at gøre ved det?

(Kort bemærkning).

Mimi Jakobsen (CD):

Der er ingen af os, der mener, at alle kommuner bør føle sig ramt af denne debat, det bør de ikke, for der er masser af kommuner, der formår at få det til at fungere. Det er heller ikke sagt af nogen ordfører, og derfor er det ikke rigtigt at fremhæve det. Men der er nogle kommuner – måske en fjerdedel af kommunerne; det vil socialministerens undersøgelse vise – hvor det absolut ikke er værd at have tillid til de politikere, der har med det at gøre, og jeg vil i hvert fald gerne udtrykke mistillid til den måde, de forvalter det på.

Der er ingen af os, der siger, at kommunerne ikke har økonomiske problemer og har svært ved at få tingene til at hænge sammen – jeg kender ingen ordførere, der bestrider, at det strammer til rundt omkring – og det kan man så begrunde i kommunerne med, at det er så og så svært og vi skal jo osv. Ud over den almindelige prioritering vil jeg gerne spørge Venstres ordfører: Hvornår mener Venstre at vi må stoppe den linie fra Folketingets side, der hedder: Uanset

hvordan befolkningstilvæksten bliver, uændret udgifts- og navnlig skattetryk? Er det i virkeligheden ved at være tidspunktet, hvor kommunerne ikke skal komme og hente pengene i statskassen, for så skal vi til at udskrive dem, og vi har underskud i forvejen, men hvor kommunerne må gå ud og forklare deres borgere, at hvis deres forældre eller bedsteforældre skal have plads på et plejehjem, skal have en hjemmehjælp eller sådan og sådan, skal kommuneskatten måske hæves 0,1 pct.? Jeg synes, der er alt muligt, der tyder på, at det er sådan noget, kommunernes befolkning faktisk kan acceptere. Jeg kender ingen mennesker, der siger, at det er de fuldstændig ligeglade med, men jeg vil gerne spørge om Venstres holdning. Er tiden ved at være inde? Jeg kender hele baggrunden for, at man i årevis har lagt disse rammer for kommunerne, og CD har støttet det, men man kan ikke blive ved år efter år at sige: Uændret udgiftstryk, og I må ikke røre ved skatteprocenterne – ikke når man ser den udvikling, der er sket på dette område, som nu samtlige ordførere har været inde på at beskrive med tal, statistikker, og jeg ved ikke hvad.

(Kort bemærkning).

Eva Kjer Hansen (V):

Jeg skal meget gerne erkende, at der er problemer ude omkring: Der kan være mangel på boliger, der kan være mangel på hjemmehjælp osv.; det tror jeg vi alle sammen erkender.

Men som jeg sagde før, mener jeg ikke, at vi løser problemet ved, at Folketinget nu går ind og styrer, hvordan kommunerne skal klare disse problemer. Vi må appellere til, at kommunerne nu er sig deres ansvar bevidst og får taget de fornødne initiativer.

I den forbindelse synes jeg, det er godt, at vi har denne debat i dag, og jeg er glad for, at Socialministeriet har sat undersøgelser i gang på hjemmehjælps- og boligområdet.

Skal vi have flere penge til hele ældrepolitikken, skal vi have præciseret, hvorfra de penge skal komme, og så må vi stille konkrete forslag om, fra hvilke grupper vi vil hente de økonomiske midler, der skal kanaliseres over i ældrepolitikken. Jeg siger dette her med de andre debatter i baghovedet, som vi har haft i den seneste tid, hvor vi også gerne vil have en øget indsats over for de psykiatriske patienter, ligesom vi i sidste uge gerne ville have en øget indsats

[Eva Kjer Hansen]

for at få flere pladser på daginstitutionerne til børnene. Jeg synes, vi må erkende, at vi har begrænsede økonomiske ressourcer til rådighed, og så må vi foretage en prioritering inden for de rammer.

(Kort bemærkning).

Mimi Jakobsen (CD):

»Styre« er et fyord for Venstre, det må jeg acceptere, men det er Venstres verden, ikke min.

Vi har allerede i Folketinget vedtaget love, hvor der står, hvilke krav vi stiller til kommunerne også på dette område. Kommunerne skal, hvis der er behov, sørge for den fornødne hjælp, men det er ikke alle kommuner, der gør det; nogle gør, men andre gør det ikke. Der er ikke tale om, at vi skal ud og sige: I sådan en kommune skal der være så og så mange plejehjemspladser – jeg har ikke hørt nogen ordfører gå ind for det – men de skal opfylde de minimumskrav, der bliver stillet fra Folketinget, hvis de skal leve op til at have ansvaret for nogle mennesker, der ikke har ressourcerne til selv at forsvare sig, til selv at råbe op. Og hvis de lokale politikere ikke føler sig særlig kaldet til netop at tage vare på sådanne mennesker, der ikke selv kan, så bør Folketingets politikere i hvert fald være det.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Fru Eva Kjer Hansen spurgte: Hvor skal pengene komme fra? og nævnte, at forleden dag var det de psykiatriske patienter, man ville give mere, og i dag er det de ældre.

Jeg vil minde fru Eva Kjer Hansen om, at der var en debat imellem de to debatter, nemlig da man svang sig op til det højkulturelle formål her, hvor millionerne fløj i luften til Det Kgl. Teater. Der fandtes der ingen grænser for kreativiteten, men når det handler om den svageste gruppe, er det kun bortforklaringer, man får fra regeringens mund, og det er det, der er sørgeligt.

Men hvis jeg skal komme med et bud på, hvor der ligger masser af penge, kan jeg nævne rentetilskrivningen i Den Sociale Pensionsfond, som er beregnet for pensionister, eller rentetilskrivningen i ATP-fonden. Det er tilsammen 17 mia. kr. pr. år. Man kunne bruge en lille smule af dem.

(Kort bemærkning).

Grete Schødt (S):

Ja, mange debatter her i Folketinget ender i penge – det er pengene, der styrer. Jeg vil gerne erindre om, at der står 34 mia. kr. ude i gæld til det offentlige. Hvad, om et enigt Folketing kunne tage det lovinitiativ, der var nødvendigt, til at få inddrevet de midler? Så havde vi dog dem at gøre godt med.

(Kort bemærkning).

Eva Kjer Hansen (V):

Jeg skal nøjes med at sige til fru Mimi Jakobsen, at jeg tror, vi i hvert fald herfra i dag får sendt klar besked til kommunerne om, at nu skal de leve op til deres ansvar, men jeg vil samtidig understrege, at jeg ikke vil være med til at sætte kommunerne under administration.

Pernille Frahm (SF):

Det har lige fra denne regerings start været dens politik at styrke det kommunale selvstyre, og den politik er der sådan set ikke noget forkert i, men når det lokale selvstyre går ud over retssikkerheden, må der gribes ind.

Vi har forsøgt at få ministeren til at tvinge visse kommuner til at overholde loven, men det har ikke givet resultat, og derfor ligger sagen om hjemmehjælpen nu på Folketingets bord.

Baggrunden for debatten er jo sikkert de fleste bekendt, og vi har hørt mange eksempler i dag. I aviserne har vi daglig kunnet læse om de problemer, de ældre og handicappede havde i nogle kommuner med at få den hjælp, de havde ret til, og der har været talrige henvendelser på området. Det er sørgeligt som dansker at erfare, hvordan landets svageste grupper bliver behandlet, og her taler vi om grupper, der ofte ikke er i stand til at deltage i græsrodsarbejde eller til at rende de ansvarlige på dørene.

På et møde om problemet i Gentofte deltog ca. 200. De havde for manges vedkommende måttet arrangere sig med handicaptransport, og mødets tidsramme blev fastlagt ud fra tidspunktet for hjemtransporten, for man render ikke bare uden videre til møder, når man dårligt er i stand til at bevæge sig uden for en dør og slet ikke på egen hånd.

Der blev der givet eksempler på, hvordan kommunen afgør behovet for hjemmehjælp, og på de resultater, det havde givet. Således fortal-

[Pernille Frahm]

te en mand, hvordan han havde henvendt sig til kommunen for at høre, hvordan han var stillet, og efter et enkelt opslag på sin skærm kunne den flinke dame meddele ham, at han sandelig ikke skulle forvente noget som helst, for de kunne jo se, at han havde råd til selv at betale. Sådan opfyldte kommunen sin forpligtelse til en visitation af den enkeltes behov.

En kvinde kunne fortælle, at hun var blevet blind for ca. 10 år siden og tidligere havde modtaget hjælp i halvanden time daglig. Kommunen havde nu skåret det ned til halvanden time ugentlig, og i øvrigt henviste de hende til et privat firma, som hun kunne hyre til supplement for den hjælp, kommunen ville give. Hun havde forhørt sig, om hun dog i det mindste ikke kunne bruge kommunens personale, men andre regler forhindrede så dette.

Hvad skal jeg gøre, siger hun. Jeg er blind 24 timer i døgnet; jeg føler mig tryk ved, at de fremmede, der kommer i mit hjem, i hvert fald er kommunens personale. Nu er jeg overladt til folk i et privat firma, som jeg intet kender til.

Og listen kunne forlænges, ikke bare fra Gentofte Kommune, men også andre af landets kommuner har i deres økonomiske nød ladet sig presse til at sparke nedad, ned til dem, der virkelig er svagt stillet.

Vi kender alle sammen baggrunden med nedlæggelser af plejehjemspladser, med kommunale nedskæringer, med regeringens stramme politik og de problemer, det giver for kommunerne med at få budgettet til at løbe rundt. Hvis Folketinget vil fastholde Danmark som et land, hvor man kan føle sig tryk i sin alderdom, hvor man ikke skal frygte at blive lad i stikken, hvis man er handicappet, så må Folketinget nu stemme for det dagsordensforslag, der er fremsat af et flertal i Tinget, for her tages der ikke bare højde for de behov, der er for hjemme-hjælp, men også for plejehjemspladser, ældreboliger og ikke mindst for de økonomiske problemer, kommunerne kan få i forbindelse med at overholde loven.

Vi har fra starten bakket op om politikken »længst muligt i eget hjem« ud fra flere argumenter. Dels finder vi det indlysende rigtigt, at man skal have en mulighed for at blive længst muligt i de kendte rammer, så længe det overhovedet kan lade sig gøre, dels er det en økonomisk fordel at kunne hjælpe folk i hjemmet i stedet for at institutionsgøre dem, men vi havde

aldrig regnet med, at valget mellem plejehjem og hjemmehjælp skulle kunne blive til et valg mellem at dø på en venteaftdeling på et hospital eller dø uden hjælp i sit eget hjem – ende som ensom fange i eget hjem.

De fine og rigtige ideer, der ligger bag tanken om længst muligt i eget hjem, må nu føres ud i virkeligheden. Vi skal bygge det antal plejehjemspladser, der er behov for, og vi skal give den hjælp, der er brug for.

Kirsten Jacobsen (FP):

Den ældredebatt, vi nu er godt i gang med, burde vi selvfølgelig have haft for lang tid siden. Den burde vi have haft, fordi regeringen havde fremsat nogle forslag til løsning af de mange problemer, som pensionisterne har, både når det drejer sig om den manglende hjemmehjælp, når det drejer sig om det nødvendige antal plejehjemspladser, og når det drejer sig om at få døgnplejen til at fungere.

Det kan ikke være ukendt for regeringen, at kommunerne ikke har levet op til den lovgivning, Folketinget har vedtaget på disse områder, og det er en sørgelig kendsgerning, at hver gang der er problemer for en svagt stillet gruppe, er regeringens velvilje så lille, at den næsten ikke er til at få øje på. Forud for sidste års sommerferie var det de tvangsauktionstruede boligejere, som andre partier måtte tage initiativ til at hjælpe, og forud for dette års sommerferie er det altså de gamle. Det er kedeligt, men det er vi bare nødt til at tage til efterretning.

Jeg synes også, det er kedeligt, at socialministeren i Socialudvalget har sagt, at hverken socialministeren eller Folketinget kan eller skal blande sig i, hvordan kommunerne tilrettelægger deres hjemmehjælp. Det er nemlig ikke rigtigt, og derfor er Folketinget naturligvis nødt til i dag at fortælle socialministeren og markere det med et flertal, hvordan vi mener reformen »længst muligt i eget hjem« skal fungere i praksis. Hvis ministeren ikke herefter kan komme igennem ad frivillighedens vej ved at lave aftaler med kommunerne, må ministeren fremsætte lovforslag, som pålægger kommunerne at efterleve den lov, Folketinget allerede har vedtaget.

Den siger bl.a., at det påhviler kommunalbestyrelsen at sørge for, at der i kommunerne findes en hjemmehjælpsordning, således at der ydes praktisk bistand i hjemmene af hjemmehjælpere, der er uddannet til at varetage dette hverv.

[Kirsten Jacobsen]

Det er altså et retskrav, der her er tale om, og nu skal I ikke komme med morsomheder om, hvordan man behandler andre retskrav og oven i købet over for udlændinge, men jeg vil bare gøre socialministeren opmærksom på, at det altså er et retskrav, disse ældre har, og det er svage grupper, som ikke kan tale på egne vegne. Dette her kan forstås af enhver, men det er åbenbart ikke gået op for regeringen.

Man himler op om det kommunale selvstyre. Men når kommunerne ikke selv har kunnet foretage en fornuftig prioritering, som gav dem økonomiske muligheder for at opfylde lovens krav, så må Folketinget gribe ind. Så simpelt er det. Sådan hænger det nu engang sammen.

Da man vedtog plejehjemsstopet og gav mulighed for opførelse af ældreboliger, var det jo en klar indikation af, at der for det første ville blive tale om et tungere klientel – ellers var de ikke tidligere blevet visiteret til plejehjem – for det andet at der ville blive tale om flere ældre, der havde brug for hjemmehjælp, fordi der bliver flere ældre og de ældre bliver ældre.

Men der er ikke fulgt flere bevillinger med. Det er beskæmmende, at der findes kommuner i Danmark, som overhovedet ikke har villet yde hjemmehjælp til husligt arbejde. Det er også beskæmmende, at endnu flere kommuner har ydet så lidt hjælp, at det nærmest kan betegnes som ingen hjælp.

Det er i grel modstrid til det, både Venstres og De Konservatives ordførere så flot har sagt heroppefra i dag. Netop for gamle mennesker er det af betydning, at de har et nært forhold til den hjemmehjælper, der kommer, og derfor er det uacceptabelt, at de enten ingen hjemmehjælp får, eller at der kommer forskellige ukendte mennesker hver uge, hvis de er så heldige at få en hjemmehjælp hver uge.

Samtidig er de ældre ude for, at hvis der er kursus eller hjemmehjælpens barn har første sygedag eller hjemmehjælpen selv er syg, så sidder de bare tilbage – de får ikke engang besked om, at der ingen hjemmehjælp kommer.

Jeg har forsøgt at få socialministeren til at svare på nogle spørgsmål, som kunne give os et faktisk billede af, hvordan det forholder sig. Jeg har spurgt nogle udvalgte kommuner, jeg har spurgt København, jeg har spurgt Ålborg, jeg har spurgt Rudbjerg for at få oplysninger fra hovedstaden, en stor provinsby, en mindre provinsby, en stor landkommune og en lille land-

kommune. Jeg har spurgt, hvordan bevillingerne har udviklet sig, hvordan personaleudviklingen har været osv.

Budgettallene for 1990 og 1991 har været meget usikre. Men det kan bemærkes, at der for såvel Rudbjerg og Vinderup som Ålborg Kommuner er tale om direkte reduktioner i de budgetterede udgifter i 1988-priser til hjemmehjælp i 1991. Det sker endda for Ålborgs vedkommende sammenfaldende med en meget omfattende og sandsynligvis ressourcekrævende omlægning. Og jeg ved, både fordi jeg er valgt i det område, og af andre grunde, at der har været meget stor utilfredshed i Ålborg med den omlægningsproces, der har været.

Når det handler om Vejle, kan man ikke udskille nogen klar tendens som følge af gratis princippet. Der budgetteres endda med fald i nettoudgifter i faste priser i 1990 og først en stigning i 1991.

Kommunernes samlede nettoudgifter i 1988 viser ikke nogen stigning i hverken regnskabsåret 1989 i forhold til foregående år eller i forhold til de budgetterede stigninger i 1990 eller 1991.

Det, det handler om i praksis, er, at det antal ældre, som skal have del i hjemmehjælpen, er vokset, antallet af personer over 80 år stiger, men de midler, kommunerne har afsat, er ikke steget – de er blevet delt af en større kreds af brugere.

Op imod halvdelen af pensionisterne har fået tildelt hjemmehjælp på mellem 1 og 3 timer pr. uge. Det siger sig selv, at det ikke er hjælp, som gør det muligt at blive længst muligt i eget hjem, medmindre man nærmest er selvhjulp.

De relevante kriterier for, om der er sket stramninger eller det modsatte i forbindelse med gratisprincippet, er, om der er sket stramninger i visitationskravene til hjemmehjælp.

Socialministeriets egen rundspørge fra sommeren 1990 tyder på, at der er sket stramninger i halvdelen af kommunerne, og at den stigende efterspørgsel efter hjemmehjælp ikke generelt kun kan henføres til gratisprincippet, men også til det stigende antal af ældre.

Stigningen i behovet for hjemmehjælp skal endvidere vurderes i lyset af, at mange kommuner er ved at foretage den foromtalt omlægning. Den omlægningsfase er man nødt til at regne med giver et langt større ressourceforbrug blot til indkøring af ordningen. Og det må

[Kirsten Jacobsen]

påregnes, at der går meget spildtid, og det er helt naturligt. Men det betyder, at den tid, der er tilbage til direkte pleje i hjemmet, bliver mindre. Og undersøgelser foretaget i Viborg Kommune, der er i gang med den type omlægninger, tyder på, at næsten 40 pct. af tiden går til andet end direkte pleje; især sygdom og planlægning tager megen tid. Det er således ikke al hjemmehjælpstid, som direkte kommer den enkelte borger til gode. Og det var jo egentlig det, der var meningen.

Det har været sørgeligt at læse de avisoverskrifter, som man det sidste år er blevet præsenteret for, bl.a. følgende overskrift i Aalborg Stiftstidende:

»I morgen afgør byrådet de ældres fremtid«.

Det blev endnu mere sørgeligt, da man dagen efter læste, at nu havde byrådet i Ålborg stadfæstet nedskæringerne. Til gengæld kunne de ældre glæde sig over, at det samme byråd i det samme møde havde vedtaget at lave en bedre låneordning for biblioteksbøger særlig for ældre. Men selv om det er udmærket at sørge for, at de ældre kan låne bøger, var det vigtigere, at man havde sørget for, at de fik noget hjemmehjælp.

Det skaber angst, det skaber uro, og det betyder, at de ældre, som ikke får den nødvendige hjælp, bliver mere syge, bliver indlagt på hospitalerne.

Vi kender alle sammen sengedagsprisen på et hospital. De par hundrede kroner, man sparer i det kommunale regi ved ikke at give den nødvendige hjemmehjælp, resulterer i tusinder af kroner pr. døgn i betaling for sygehusophold, rent bortset fra at det er umenneskeligt, at folk skal indlægges på sygehuset for at blive plejet ordentligt.

Når man tænker på andre områder, så følte man det for et stykke tid siden ikke særlig rart, når man så statsministeren slå ud med begge arme og fortælle, at nu skulle man altså bygge et nyt skuespilhus sådan ved havnefronten i København og sådan til 350 mio. kr., og så den glade, smilende trafikminister, som fortalte, at nu havde han altså stadfæstet Øresundsforbindelsen. Det er uacceptabelt med den slags luksusprojekter, så længe vore gamle medborgere sidder hjemme, ikke kan komme ned og handle og ikke kan få hjælp til den mest nødtørftige rensning.

Jeg ved godt, at det er kommunernes udgifter, men til syvende og sidst er samfundets kasse én kasse, og det burde vi lære hinanden at forstå, når man tænker på, hvad regeringen har bevilget i det sidste stykke tid i Finansudvalget: 90 mio. kr. til reformvenlige lande i Østeuropa, 12,8 mio. kr. til frihedsbevægelser, 35 mio. kr. til underhold af asylansøgere osv. osv. osv. Listen kunne blive uendelig.

Det er derfor, Fremskridtspartiet i dag er medforslagsstiller til dette dagsordensforslag. Vi synes, det er på høje tid, at Folketinget griber ind. Vi er helt klar over, at det betyder, at kommunerne kommer til at foretage nogle prioriteringer. De har muligvis ikke råd til deres jubilæer, og det kan være, at de skal vente med at lave nogle veje, men det må kommunerne finde sig i. Når man ikke vil med det gode, må man med det onde.

Mimi Jakobsen (CD):

Den ældrepolitik, vi vel dog trods alt må erkende at Folketinget har lov til at lægge rammerne for, skal omfatte de 60-årige i joggingdragter, der knokler rundt og gør omgivelserne usikre. Den skal dække helt over til det gamle, hjælpeløse menneske, der ligger i en seng og ikke kan noget som helst. Det er spændvidden i det.

Vi har vel alle vores favoritslogans med hensyn til ældrepolitikken. Mit favoritslogan er, at de ældre kun har én ting tilfælles, og det er, at de er så forskellige. Det fortæller noget om spændvidden i de tilbud, der skal være, de muligheder, der skal være. Det fortæller noget om, at man skal have boliger, der strækker sig fra den 100 m² store, lækre erstatning for parcelhuset, som vi gerne skulle have lokket de 60-årige til at flytte over i, til de udmærkede ældreboliger på 68 m², til eget hjem, til beskyttede boliger og kollektivboliger, bofællesskaber og plejehjem.

Jeg er ked af at høre, at der er mange ordførere i dag, der ligesom gør den nye ældrepolitik, som voksede sig stor og stærk op igennem 1980'erne, alene til sloganet »længst muligt i eget hjem«, for det er faktisk en forenkling af den, og det er en forkert forenkling.

Sloganet i 1980'erne var ikke »længst muligt i eget hjem«, men »længst muligt i egnede hjem«. Det var netop spørgsmålet om at få skabt valgfrihed. Det var derfor, der blev byg-

[Mimi Jakobsen]

get ældreboliger. Det var, fordi eget hjem – det være sig den 1-værelses-lejlighed på 3. sal, hvor man ikke kunne komme uden for en dør, det være sig det gamle stuehus på landet, der bestemt ikke var egnet, når man faldt lidt af på den, det være sig det i øvrigt udmærkede parcelhus, som heller ikke var egnet, når ægtefællen faldt væk og man ikke kunne holde haven – nok kan være eget hjem, men ikke egnet hjem.

Derfor er eget hjem ikke bare løsningen. En ældrebolig kan også være eget hjem, en beskyttet bolig kan være eget hjem. Så er vi ovre i et definitionsspørgsmål.

Jeg vil godt advare imod, at det hele bare drejer sig om, at man holder folk hjemme i deres eget hjem længst muligt. Man kan have det som et mål, men man må erkende, at eget hjem bør laves om til egnet hjem, og at livslinjen i hele den tankegang er, at der kan gives den service på de tidspunkter, hvor det bliver nødvendigt, og med det stigende behov, som i de fleste tilfælde vil komme.

Ældrepolitikken skal hænge sammen, er det blevet sagt, og det er rigtigt. Den skal hænge sammen fra dem med joggingdragterne og til den gamle hjælpeløse.

Men nu er det altså ikke hele ældrepolitikken, vi har til behandling i dag. Det er faktisk serviceforringelserne for de grupper, der har behov for service. Der er masser af ældre, der ikke har brug for service. De får deres pension eller deres efterløn eller deres delpension, eller hvad det nu kan være, men har derudover ikke brug for service.

Derfor kan det være interessant at diskutere alligevel, og jeg synes, at ministerens initiativ om at luften tanker om nye pensionsformer skal hilses velkommen. Det er bare ikke det, vi har på dagsordenen i dag. Det skal hænge sammen, men i dag drejer det sig om det, vi har set, det, vi har hørt, det, vi har så mange erfaringer for ikke fungerer godt nok i en lang række kommuner. Det er serviceforringelserne.

Jeg husker stadig væk, hvordan en bestemt historie gjorde utroligt indtryk på mig, da jeg oplevede den for nogle år siden, fordi den fortæller så horribelt meget om, hvor ufleksibelt og dårligt det her er planlagt. Jeg vil gerne følge op på fru Kirsten Jakobsen, der fortalte noget lignende.

Der kom en dag en ældre dame op, der var ulykkelig og græd, og jeg spørger hende selvføl-

gelig, hvad der er i vejen. Det viste sig, at det ikke var hende, der var noget i vejen med. Det var søsteren, der lå på en venteafdeling på et hospital med 10 senge, og dér havde hun ligget snart et år, og der havde ligget mange på den afdeling i over et år. Ti mennesker i ét rum og et natbord ved siden af! Værsgo! Her er dit liv!

Så siger jeg: Jamen det kan være svært for kommunen at skaffe en plejehjemsplads. Er hun færdigbehandlet? Ja, hun modtog ingen form for behandling, det var slet ikke et problem. Hun skulle ikke have en plejehjemsplads, for hun havde en dejlig 2-værelses-lejlighed, og den ville hun hellere end gerne hjem til. Hendes dagligdag bestod i, at hun kunne sidde på en spisestuestol ude på gangen, vel at mærke indtil der skulle en seng forbi, for så måtte hun flytte sig, og så kunne hun ellers sidde derude og glo og græde.

Hvorfor smider hun ikke den stol ud ad vinduet og går hjem, spørger man så. Det gør hun ikke, fordi hun kun har fået bevilget 2 timers hjemmehjælp om ugen. Det tør hun ikke. Hun føler sig ikke tryk. Hun føler ikke, hun kan klare sig.

Og så sidder man i sin fortvivlelse og er ved at skrike og gør regnestykket op med en hospitalsseng til minimum et par tusinde kroner om dagen imod usle et par timers hjemmehjælp hver dag. Damen kunne have fået en butler med hvid serviet over armen og en flaske champagne for de penge. Det er næsten ikke til at bære, at man ikke kan gøre det op på den måde. At det så ydermere var en kommune, der både var amt og kommune – nu skal jeg ikke nævne navne – gør det bare endnu mere horribelt.

Og skriver man og spørger til sådan en sag, så får man at vide: Nu er det undersøgt. Det var ikke en 10-sengs-stue, det var kun en 8-sengs-stue. Og hermed er problemet så løst – ikke sandt?

Sådan noget er ikke et enkelt eksempel. Der er for mange af dem til, at vi kan ignorere dem. Jeg er enig med ministeren og andre, der har sagt, at man ikke kan lovgive ud fra nogle enkelte avisartikler. Nej, det kan man ikke, men vi har en lov på dette område, det er det, der er problemet. Vi sidder jo ikke og skriver nye love i dag.

Vi har en lov, der siger, hvad kommunerne skal, og det er der altså nogle der ikke gør. Og så har vi lov at sige: Det vil vi i Folketinget ikke

[Mimi Jakobsen]

finde os i, for vi har lavet en lov, og den skal overholdes, og vi mener det alvorligt. Det er det, vores ærinde i dag er fra forslagsstillernes side. Vi kommer jo ikke med 10 nye lovforslag, selv om dagsordenen ifølge formanden næsten ligner sådan noget, og det kan måske være rigtigt nok.

Det er vigtigt at understrege, at den styring, som også Venstre talte med nogen væmmelse om, er en forpligtelse for kommunerne til at leve op til det, og vi kan ikke ignorere, at der er så mange eksempler på, at de ikke gør det.

Og så er der altså også det igen, at de mennesker, vi taler om, de handicappede, der nu har fået fjernet hjemmehjælp, mulighed for indkøb og alt muligt andet, de ældre, ingen hornorkestre har. De har ikke nogen store organisationer til at gå ud og råbe og skribe. De har ingen fagforeninger. De har ingenting.

Det er derfor, man kan blive harm, og det er derfor, det er ekstra tarveligt, at man lader sådan noget gå ud over de mennesker. Og derfor er det ikke ligegyldigt, om vi går ind – kald det så at styre eller at sparke eller at appellere, eller hvad man vil, bare det virker.

CD er kommet med et eget forslag om, hvordan man kunne prøve at skabe retssikkerhed for de mennesker ude i kommunerne. Jeg ved godt, at det almindeligvis bliver regnet for et rigtigt betonforslag, det er for tungt og for besværligt og alt det her, med tilsyns- og ankeråd ude i kommunerne. Det er også muligt, at det er det.

Det, vi trænger til, er nogle advokater for de mennesker, nogle, der kan sikre, at det ikke er økonomiudvalgets økonomiske ramme, der er afgørende for, hvad behovet er hos fru Olsen, men at det er fru Olsens behov bedømt ud fra en fagkyndig vurdering, der siger: Det er behovet. Altså er det det, fru Olsen skal have.

Det kan godt være, at CD's forslag ikke kommer igennem, men jeg håber i hvert fald, at der er et flertal i Folketinget, der i en beretning vil tilkendegive, at ministeren må komme med et forslag, der overbevisende fortæller, hvordan vi sikrer de menneskers rettigheder, at de får efter behov.

Med alle de tal, alle har nævnt indtil flere gange om udviklingen på ældreområdet, mener jeg lige så godt, vi kan gøre os klart, at alle ikke kan få al service til enhver tid og gratis. Det mener jeg bliver situationen inden for ganske få år.

Med hensyn til betalingen for hjemmehjælp vil jeg godt sige, at hele den historie næsten er grotesk. Det hele startede med, at man drøftede at sætte betalingen ned, fordi det skulle passe ind i løsningen af samspilsproblemerne. Så kom Kommunernes Landsforening og sagde: Vi gider i hvert fald ikke opkræve 13 kr. i timen, aldrig på vilkår, så må I hellere gøre det gratis. Så gjorde man det gratis, og så kommer KL og siger, at nu er det hele gået i kludder, fordi det er blevet gratis.

Der ligger noget rigtigt i det, kommunerne siger om, at behovet er steget af den grund, men der ligger også mange dårlige undskyldninger i det. Bl.a. af den grund vil CD gerne sige til ministeren: Prøv i løbet af sommerferien at finde ud af, om det er teknisk muligt at genindføre betaling for hjemmehjælpen uden at ødelægge løsningen af samspilsproblemerne. Jeg vil gerne sætte sytten streger under det sidste, for den pris vil vi ikke betale; den er for høj. Men kan det lade sig gøre, så vil jeg gerne være med til, at vi overvejer politisk, om vi vil gøre det. Men det første må være at undersøge: Kan det teknisk lade sig gøre? Det vil jeg gerne opfordre ministeren til.

Hvad med hjemmehjelperne? Hvad med, at vi ikke kan få personale nok? Det er jo et af de problemer, man har hørt. Nu er der altså fyret en del hjemmehjælpere. Jeg mener ikke, der var noget som helst i vejen for, at man kunne sige: Vi respekterer, at en hjemmehjælper har et års uddannelse. Det er en faglig uddannelse, den skal vi ikke pille ved, den respekterer vi.

Jeg vil opfordre ministeren til at tage en forhandling med Lillian Knudsen og andre af disse fornuftige mennesker. Sig til dem: Vi respekterer jeres uddannelse, hvis I går ind på i jeres kommune at tage nogle langtidsledige, nogle bistandsklienter – kvinder er det jo typisk – der gerne vil have 1.000 kr. mere om måneden ved at tjene deres penge selv i stedet for ved at modtage dem passivt.

De mennesker skulle ikke udføre hjemmehjælpearbejde, men gå rundt og tage en kop kaffe hos et bestemt antal personer, som de kender og kommer tilbage til et par gange om ugen, tage franskbrød med, snakke, høre, hvordan det går, og sådanne småting. Det behøver man ingen faglig uddannelse for, og det kunne være et løft til begge parter, for det største sociale problem er stadig væk ensomhed.

[Mimi Jakobsen]

Jeg bliver nødt til at vende tilbage til plejehjem i et senere indlæg. Jeg vil bare gerne understrege – inden jeg bliver smidt ned af talerstolen – at der er intet, der hindrer kommunerne i at bygge plejehjem. Det har der ikke været på noget tidspunkt. At man ikke kunne bygge plejehjem efter bostandsloven, er en anden snak, men de kan bygges efter ældreboligloven; så har de bare ikke selvstændigt køkken og bad og sådan noget. Det er det vigtigt at få slået fast.

Det er også et svar til fru Marianne Jelved, som rejste det tidligere. Det er jeg helt enig i.

Og nu bliver jeg nødt til at gå.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Ja, det er helt korrekt.

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KRF):

På baggrund af fru Mimi Jakobsens indledning kom jeg til at tænke på, at vi jo egentlig får flere og flere ældre, disse 60-årige, der fjumrer rundt, disse 60-årige, der skal sælge deres bolig og flytte i en ældrebolig.

Selv om jeg har passeret den alder, føler jeg mig absolut ikke som en, der pludselig skal have en anden tilværelse. Måske skulle vi tage og revurdere vores synspunkter om, hvornår man er gammel. Jeg ved godt, at når man er i tyverne, så synes man, at en på 60 år er ældgammel. Men man er altså ikke helt affældig og helt senil og bør absolut holde op med at arbejde og bare nyde tilværelsen, fordi man er det.

Det tror jeg vi skal passe meget på, for jeg ved, at mange af de såkaldte ældre, der passerer de 60, føler sig tilovers i samfundet, udskudt og tvunget ud af arbejdsmarkedet på mange måder.

Jeg vil godt henstille, at man, når man taler om dem, omtaler dem med i hvert fald en lille smule respekt.

(Kort bemærkning).

Grete Schødt (S):

Det er dejligt at opleve fru Mimi Jakobsens engagement på dette område, men jeg vil godt erindre om, at dette altså ikke handler om at få kontanthjælpsmodtagere eller langtidsledige ud i døgnhjemmeplejen.

Jeg vil godt erindre om, at vi faktisk har etableret en ny social- og sundhedsuddannelse pr.

1. januar 1991. Vi startede blidt med at sige, at nu må vi have nogle i uddannelse tværfagligt. 7.000 pladser var målet. Kommunerne har ej heller her levet op til deres forpligtelser. Der mangler 900 aftaler om en praktikplads. Det ville dog trods alt gavne lidt.

Man kunne opfordre socialministeren til at sige: Her er guleroden. Tag de elever og lad dem komme ind i en uddannelse! Så gjorde vi os alle sammen og samfundet en tjeneste.

(Kort bemærkning).

Mimi Jakobsen (CD):

Først til fru Inger Stilling Pedersen om de 60-årige.

Vi to er i hvert fald 100 pct. enige, og hvis der er noget i det, jeg har sagt, som kan give anledning til den korte bemærkning, så har fru Inger Stilling Pedersen vendt det 180 grader. Det tror jeg ikke var med vilje. Det er muligt, jeg har udtrykt mig uklart.

Jeg mener, at alt for mange mennesker bliver pensioneret for tidligt. Jeg mener, vi skal have en individuel pensionsalder, hvor ingen blander sig i, hvor længe folk vil fortsætte, hvis arbejdsgiver og arbejdstager er enige.

Men jeg mener også, at man omkring 60-årsalderen med fordel kunne se på, da det er parcelhusgenerationen, der nu bliver ældre, om det parcelhus, hvor børnene er flyttet hjemmefra, overhovedet er den rigtige boligform, eller om man hellere vil have en 100 m² ældrebolig i form af et rækkehus eller et enkelthus eller sådan noget. Det var det, jeg mente.

Jeg siger ikke, at vores langtidsledige eller bostandsklienter skal ind i døgnhjemmeplejen eller hjemmehjælpen. Det er ikke det, jeg siger. Jeg siger: Hvis man laver en kommunal, vi kan kalde det kontakttjeneste, besøgstjeneste sat ind i nogle rammer, så er det umådelig vigtigt at få forklaret hjemmehjælperne: Dette berører ikke jer.

Hvad jeg ikke nåede at sige, men hvad jeg plejer at sige i den forbindelse, er: Jeg vil anbefale, at kommunen giver en trykghedsgaranti til hjemmehjælperne og siger, at der er ingen hjemmehjælper i denne kommune, der mister deres job på grund af denne ordning. Men vi har nogle mennesker, som måske ikke skal have gjort rent hver eneste dag eller ikke skal bæres eller løftes eller alle de ting, man lærer, men som måske bare skal snakkes med og have en

[Mimi Jakobsen]

kontakt, og det behøver man ikke en faglig uddannelse til.

Fidusen ved den ordning er også, at når f.eks. en yngre kvinde, der ikke har den store selvtilid, ikke har lyst til noget med uddannelse og bøger, har mærket, at her sidder syv mennesker, der hver uge er afhængige af, om jeg kommer, der har brug for mig, så tror jeg på, at hun tager springet en dag og siger: Jeg kan vist godt bruges til noget, jeg kan godt blive hjemmehjælper. Og så er uddannelsen løsningen på det.

(Kort bemærkning).

Jørn Pedersen (S):

Der er to ting, der kalder mig herop. Den første er det, fru Mimi Jakobsen senest svarer på.

Jeg er meget glad for den udlægning, at indlægget ikke skulle forstås, som om vi nu skulle erstatte hjemmehjælperen, men at det var et supplement. Det er en holdning, jeg er enig i. Man praktiserer for øvrigt i mange kommuner i forvejen med stor succes, at man får nogle ind, der giver en ekstra hånd, men sådan mener jeg også det skal forstås.

Den anden ting er ankemuligheden, som vi har behandlet her i salen den 10. april. Ved den lejlighed gav vi fra Socialdemokratiets side udtryk for, at baggrunden for det er rigtig, men modellen er vi meget usikre på.

Derfor synes jeg, det er vigtigt, at det er med i dagsordensforslaget i dag, så vi får socialministeren til at kigge på, hvilke muligheder der er, så vi får lavet et system, der dels giver ældre tryghed, dels ikke bliver for bureaukratisk at leve med i hverdagen.

Til slut vil jeg godt sige om den gratis hjemmehjælp og en eventuel betaling, at det for mig at se er utrolig vigtigt, at før vi diskuterer det princip én gang til, må vi have de faktiske forhold på bordet, og jeg mener de faktiske forhold, ikke at man i nogle kommuner påstår, at det har givet nogle vældig store udgifter.

Vi må ud fra ministerens undersøgelse have et redskab, der kan være første led i at få belyst, hvordan virkeligheden forholder sig, og så få en politisk diskussion om netop det spørgsmål siden hen.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Det er fru Mimi Jakobsens glimrende indlæg, der giver mig anledning til et par bemærkninger. At CD går ind for højere skatter, ved vi godt alle sammen. Der er jeg ikke enig med fru Mimi Jakobsen.

Det handler til syvende og sidst om at skaffe penge til det her. Derfor kunne jeg godt tænke mig at høre et par bemærkninger om det forslag, jeg smed på bordet før, nemlig om renteindtægterne i Den Sociale Pensionsfond og i ATP-fonden, som tilsammen udgør 17 mia. kr. på årsbasis.

Jeg vil også erindre om, at Statens Bolig- og Byggefond har en rentetilskrivning på 250 mio. kr. om året. De har aldrig været brugt. Renterne tilskrives kapitalen. Det har de gjort siden 1968. De fungerer som en bankbog, som ligger i en hellig skuffe hos departementschefen i Boligministeriet, og han sidder og glæder sig over tallene. Men til noget fornuftigt formål er de penge, hverken kapitalen eller renterne, aldrig anvendt. Her synes jeg at der er et godt formål.

Og så tror jeg i øvrigt, at regeringen kan være glad for, at vi har denne debat i dag og ikke om 20 eller 25 år, når det er fru Mimi Jakobsens og min generation, det drejer sig om, for vi fandt os simpelt hen ikke i de forhold. Det er det, der gør det endnu mere usmageligt. Vi taler her om en generation, som er opdraget til ikke at lave vrøvl, til at finde sig i det, det offentlige kommer og påbyder dem, og til ikke at stille krav. En sådan generation har man meget mere pligt til at gøre noget for.

Som sagt vil jeg gerne høre et par bemærkninger om den idé til finansiering, jeg lagde på bordet.

(Kort bemærkning).

Mimi Jakobsen (CD):

Det var lige bemærkningen om, at CD går ind for skattestigninger. Det gør vi mig bekendt ikke. Men tak for den alligevel, fru Kirsten Jacobsen, for jeg havde nemlig glemt det, som faktisk var udgangsreplikken i min tale.

Jeg vil gerne spørge socialministeren og regeringen: Mener regeringen, at man to år frem, tre år frem kan blive ved med at sige til kommunerne: Uændrede udgifter, uændrede skatter? Jeg har sagt tidligere i en kort bemærkning, at jeg mener ikke, at kommunerne bare skal kunne komme og hæve pengene i statskassen, for der er kommunalt selvstyre. Men jeg mener, at

[Mimi Jakobsen]

kommunerne i kraft af det kommunale selvstyre må tage ansvaret for i deres egen kommune at gå ud og sige til deres borgere, hvis de mener, det er nødvendigt: Vi bliver nødt til, hvis vi ikke skal skære mere på sådan og sådan og sådan, og hvis de ældre skal have det og det og det, at sætte skatteprocenten op med 0,1.

Jeg tror, at de vil hade det alle sammen. Jeg tror, at socialdemokratiske kommuner vil hade det. Jeg tror, at borgerlige kommuner vil hade det. Jeg tror ikke, at det bliver gjort, hvis det ikke er nødvendigt, men efter min mening er det efterhånden nødvendigt. Efter min mening kan amterne ikke holde til mere i forbindelse med deres sygehusvæsen. Efter min mening kan masser af kommuner ikke klare udviklingen i den statistik, vi alle sammen har beskæftiget os med i dag, uden at de går ud og forklarer deres borgere, at det er til det her formål, og så skal man selvfølgelig ikke bruge det til sytten andre ting.

Jeg tror, at borgerne vil acceptere det, men det kan godt være, at jeg er uenig med fru Kirsten Jacobsen.

Det med fondene må jeg vende tilbage til.

Formanden:

Tilbage til ordførerrækken. Fru Marianne Jøved har ordet.

Marianne Jøved (RV):

Efter Det Radikale Venstres opfattelse er det meget, meget væsentligt og værdifuldt, at der er bred politisk enighed på et så stort og kompliceret område, som ældrepolitikken generelt er.

Derfor var det en virkelig landvinding, da Folketinget enstemmigt i foråret 1987 vedtog det, vi senere har kaldt en ældrepakke. Det drejer sig bl.a. om samspilsproblemer, om forsøg med udbetaling af pension, uanset i hvilken bolig man bor. Det drejer sig om reglerne for praktisk bistand i hjemmet.

Det drejer sig ikke mindst om boligbyggeriet, som har været meget fremme i debatten i dag, hvor plejehjemsbyggeriet blev flyttet fra bistandsloven under Socialministeriet til Boligministeriet. Det blev nemlig ikke, som fru Mimi Jakobsen meget flot understregede det i sit indlæg, forbudt at bygge plejehjem. Den misforståelse skal vi ikke have til at flyve rundt i den danske presse og i den danske befolkning.

Der blev givet mulighed for et meget varieret boligbyggeri for ældre og handicappede, også ud fra den betragtning, at de boliger skulle kunne bruges til andet end ældreboliger, fordi behovene skifter igennem årene.

Så det var godt nok. Det var en sammenhængende og visionær ældrepolitik.

Noget af det, der var meget centralt – her vil jeg ikke mindst henvise til den tidligere socialminister fru Mimi Jakobsens indlæg under den debat, jeg refererer til her; fru Mimi Jakobsen gjorde dengang meget ud af det, stærkt støttet af Det Radikale Venstre i øvrigt, derfor vil jeg gerne trække det frem her – var, at det i virkeligheden også drejer sig om nye holdninger. Det er meget vigtigt, at vi i Folketinget fastholder det, der dengang også blev betragtet som en landvinding, nemlig at nu drejede det sig om nogle nye holdninger til ældre og til ældrepolitikken som helhed. Det holder vi fast i, selv om vi skal lave justeringer af lovgrundlaget.

De holdninger kan man sammenfatte i tre hovedpunkter, som egentlig stammer fra Ældrekommissionens arbejde, nemlig kontinuitet i de ældres liv, selvbestemmelse for de ældre og brug af egne kræfter for de ældre. Det er nogle meget vigtige og gennemgående politiske beslutninger, der er præget af disse nøglepunkter. Heri ligger faktisk også ønsket om at behandle hinanden på en anstændig måde uanset alder.

Jeg vil gerne fuldt ud tilslutte mig det, fru Mimi Jakobsen sagde i sin ordførertale, at ældre er forskellige. De er nøjagtig lige så forskellige i den gruppe, de nu tilhører, fordi de er kommet over et vist antal år, som alle andre grupper i dette samfund er. Ældre har forskellige ressourcer, forskellige problemer, forskellige behov, forskellige slags boliger, forskellig indkomst osv.

Derfor er det galt at lave en ældrepolitik byggede på systemer, der er tilrettelagt efter statistikker og gennemsnitsbetragtninger. Ensartede regler for behandling af ældre er i virkeligheden forkert. Det fører til umyndiggørelse og systemtænkning osv.

Der har været talt boligpolitik, og jeg vil godt understrege, at den lovændring, der skete vedrørende ældreboliger, betød, at det ville være billigere for kommunerne at bygge ældreboliger. Det var meningen, at kommunerne skulle bruge den besparelse til at forbedre serviciveauet for de ældre. Fru Kirsten Jacobsen har

[Marianne Jelved]

været inde på flere gange, at det har ikke alle kommuner gjort. Jeg siger det ikke så kraftigt, som fru Kirsten Jacobsen gør det. Jeg vil gerne nøjes med at sige det lidt mere diskret: Sådan som jeg kan se det, foregår der i adskillige kommuner noget, man kan sige ligner misbrug af de intentioner, der lå i ældreboligloven, da Folketinget vedtog den.

Det er selvfølgelig ganske, ganske uacceptabelt, at når Folketinget giver nogle bedre og mere varierede muligheder og nogle muligheder for at bruge midlerne på en anden måde, så lever nogle kommuner ikke op til de intentioner. Det duer ikke, for så hænger politikken på ældreområdet ikke sammen. Hvis ikke der er pleje og service i tilstrækkeligt omfang, så duer det ikke, og så er vi nødt til at tage det hele op igen.

Jeg skal ikke sige så meget om hjemmehjælpsproblemet. Det har tidligere ordførere nævnt. Jeg skal minde om, at Det Radikale Venstre udtrykte sin meget klare betænkelighed ved den gratis hjemmehjælp, som blev indført, da socialministeren hed Aase Olesen. Vi vil ikke stå her og foreslå, at den bliver afskaffet. Vi vil derimod sige, at der er noget, der tyder på, at der nogle steder er blevet problemer med den gratis hjemmehjælp, men det er alt for spinkelt et grundlag til, at selv vi, der dengang var modstandere af det, vil sige: Her kan I bare se! Der er dokumentation for, at det må laves om.

Det har vi ikke noget grundlag for at sige noget om nu. Derfor skal der være en stærk appel om, at Folketinget nu ikke i hast – jeg mener dog ikke, dagsordensforslaget er udtryk for, at man gør noget i hast – efterfølgende ændrer nogle ting, uden at vi har et fælles relevant beslutningsgrundlag, så vi kan holde fast i den brede enighed og prøve at finde nogle løsninger i fællesskab.

Det, jeg mener vi skal interessere os for, er, om kommunerne lever op til målsætningen i ældrepolitikken, hvordan de har gjort det eller ikke har gjort det, hvori problemerne består, hvordan kommunernes planlægning er. Ældretallet vokser jo, og det er en meget, meget større del af befolkningen, der er ældre, når vi er fremme ved årtusindskiftet. Det er vi jo nødt til at tage med i vores betragtninger nu.

Jeg synes også, det er interessant at prøve at undersøge, hvordan kommunerne har løst pro-

blemerne om de ældres medbestemmelse, for det var også en intention i ældrepolitikken.

Jeg har lige i dag fået overbragt et informationsblad fra Kolding Kommune – som jeg i øvrigt ikke kender så meget til konkret – hvor der beskrives en meget flot procedure for, hvordan de ældre i Kolding Kommune hele tiden har været inddraget i tilvejebringelse af beslutningsgrundlag og beslutninger osv.

Det er den eneste rigtige måde at gøre det på, og derfor kan vi jo også spørge os selv, om Folketinget har hjulpet kommunerne godt nok med tilstrækkelig og ordentlig vejledning. Det falder også tilbage på Det Radikale Venstre, når jeg stiller det spørgsmål, så det er ikke for at gøre mig bedre end andre herinde, men for at sige, at vi selvfølgelig har et fælles ansvar for, at disse ting lykkes.

Det Radikale Venstre vil gøre meget for at holde fast i den politik, der ligger i ældrepakken, men vi vil selvfølgelig ikke gøre det for enhver pris. Derfor vil vi gerne have et beslutningsgrundlag, inden vi træffer beslutning om, hvorvidt der er brug for at justere lovgivningen.

Inden jeg kommenterer den dagsorden, der er foreslået af et flertal herinde, vil jeg understrege, at for os i Det Radikale Venstre er det meget vigtigt, at vi fastholder ideen om det kommunale selvstyre. Det er selvfølgelig uacceptabelt, at der er diskussion om, om det er kommunerne eller Folketinget, der har ansvaret for den økonomiske situation i kommunerne. Jeg vil slet ikke gå ind i den diskussion. Men det er klart, at kommunerne skal leve op til den lovgivning, som vedtages herinde. Kommunerne har, hvis de vil bevare deres selvstyre – jeg understreger: hvis kommunerne vil bevare deres selvstyre – en pligt til en ansvarlig planlægning og prioritering.

Om dagsordenen vil jeg sige, at da emnet er så omfattende, er det lidt ærgerligt, at det er blevet en forespørgselsdebat i stedet for en beslutningsforslagsdebat. Hvis det havde været et beslutningsforslag, havde vi kunnet få en debat ved førstebehandlingen og haft en chance for under udvalgsarbejdet at lave et betænkningssbidrag, som kunne pålægge regeringen at undersøge og gøre en hel masse ting. Det synes jeg er ærgerligt, når det nu ender med, at vi får sådan en meget lang og kompliceret dagsorden.

Så skal jeg beklage, at Det Radikale Venstre ikke har haft mulighed for at komme i forhand-

[Marianne Jelved]

ling med forslagsstillerne til dagsordenen. Jeg fik en orientering af fru Grete Schødt's forleden dag om, at nu så dagsordenen sådan og sådan ud, og jeg tror naivt, at det er, fordi Det Radikale Venstre nu inviteres til forhandling om den pågældende dagsorden. Man fik den klare besked, at der var ingen grund til at spille tid – der blev ikke brugt ordene spille tid – der var ingen grund til forhandling, for der var jo et flertal.

Se, det håber jeg er en meget enkeltstående foreteelse, for sådan plejer vi dog ikke at forhandle om tingene herinde, specielt ikke, når det er et ønske om at følge en ældrepolitik op, som der har været bred enighed om. Så jeg beklager meget, at vi ikke har haft mulighed for at få nogen som helst form for indflydelse på den dagsorden, vi nu skal tage stilling til. Det kunne jo også være, at man ved enkelte småændringer af redaktionel karakter kunne have fået Det Radikale Venstre med som forslagsstiller, men det har man ikke ønsket. Det tager jeg så til efterretning.

Det betyder, at jeg efter nøje gennemlæsning af det, jeg står med, som i øvrigt er ændret, siden jeg fik det til orientering, må sige, at jeg betragter dagsordenen som udtryk for en fastholdelse af den brede enighed, der var bag ældrepolitikken fra 1987. Den omhandler en lang række af de samme emner. Jeg skal nøjes med at sige, at ud fra den betragtning, at det er en understregning af, at den ældrepolitik skal gennemføres sådan, som det var hensigten dengang, kan vi stemme for den. Men jeg vil sige om brugen af plejehjemsplads som ord, at jeg forstår det på den måde, at det er de plejehjemspladser, som man kan bygge i dag med den gældende lovgivning.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Når vi har fået denne debat i dag, som vi også har bedt om at få specielt om boliglovgivningen og om plejehjemspladser, er det, fordi der i den sidste tid er sket det, at der er kommet stærke klager fra alle dele af landet. Jeg brugte en hel del tid i aftes på at læse de mange henvendelser, der er kommet, og de mange kronikker og indlæg, der er fra forskellige dele af landet. Det var faktisk ikke en ret god aftenlæsning eller godt at falde i søvn på.

Det er helt klart, at der er problemer, og jeg vil gerne understrege, at det er ikke enkelttil-

fælde. Jeg ved, at ministeren og visse partier hele tiden siger, at det kun er enkelttilfælde, og at vi ikke kan bygge på enkelttilfælde. Men det drejer sig om forskellige mennesker i forskellige dele af landet, som er i en ulykkelig situation. Derfor bliver vi nødt til at handle, og denne debat har også vist, at der er et bredt flertal for, at der skal ske noget, og det kan også siges fra alle partier. Så må vi håbe, at vi kan blive enige om, hvad det er, der skal ske.

Hvis vi lever længe nok hver især, kan vi komme i den situation, at vi bliver så affældige og skrøbelige, at vi ikke længere kan tage vare på os selv. Når man spørger raske ældre eller yngre om, hvordan de vil tilbringe deres alderdom, siger de, at det selvfølgelig skal være i eget hjem. Det viser undersøgelser også. Men hvis man spørger de samme mennesker den dag, de ikke længere er i stand til at bevæge sig uden for hjemmet, er sengeliggende og overladt til sig selv: Hvilken boligform ønsker du nu?, så vil der i høj grad blive tale om plejehjem eller en plejehjemslignende plads. Derfor står de to undersøgelser ikke imod hinanden. Det afhænger af, hvem man er. Vi har jo længe talt om at være i eget hjem længst muligt, og det er da også meget rigtigt og smukt, men det kræver noget, som det også er kommet helt rigtigt og klart frem i dag. Det kræver, at der er den nødvendige hjælp.

Det er ikke spor morsomt, at der kommer en eller anden person ind i ens hjem og fortæller, enten det er fru Hansen eller hr. Petersen, at du er jo faktisk godt i stand til at gøre en hel masse selv, og du skal leve op til en hel masse forventninger, for nu skal vi være selvhjulpne og aktive. Det skal vi også, så længe vi kan, men der kommer altså et tidspunkt, hvor det at være aktiv faktisk gør ondt i knæene, når man skal bøje sig ned og vaske gulv, hvor det er umuligt at komme derned og man slet ikke kan komme op igen. »Jamen lige lidt træning, fru Hansen, så klarer du da sagtens det.« Det er simpelt hen uværdigt.

Vi skal selvfølgelig hjælpe ældre til at være så selvhjulpne, som de overhovedet kan være, men vi må også erkende, at der er noget, vi ikke kan gøre, og hvor man bedrøveligt fortæller en person, at det kan man godt. Det er nødvendigt, at vi virkelig giver den hjælp, der er nødvendig for at være i eget hjem, ellers er det en illusion.

[Inger Stilling Pedersen]

Vi har i bistandsloven sikret en individuel afgørelse, når det drejer sig om hjemmehjælp, og den bestemmelse har nogle kommuner overtrådt. Det er altså lovbrud. Man kan ikke behandle ældre kollektivt. Det drejer sig om, at hver enkelt persons behov skal vurderes, ellers overtræder man loven. Kristeligt Folkeparti ønsker at tage loven op til revision for at se på, om loven er god nok, eller om vi skal have ændret og tydeliggjort bistandsloven, sådan at kommunerne ved, hvad de skal leve op til.

Der er drøftet betaling for hjemmehjælp. Kristeligt Folkeparti sagde allerede dengang, da vi indførte den ordning, at det skulle være gratis, at vi vil gerne være med til at drøfte, om der er personer, der godt selv kan betale, men at det kræver en meget nøje vurdering; det kræver, at al pleje er gratis, at alle de, som tilbringer deres sidste tid i eget hjem, både de døende og andre, får absolut al hjælp gratis. Men der kan godt være nogle, der ønsker ekstra hjælp og har råd til at betale det, og det skal vi da ikke hindre de mennesker i, der gerne vil have en fra kommunen til at komme. Alt det skal drøftes grundigt igennem, og vi afviser det ikke.

Når vi kommer til debatten om plejehjemspladserne, som egentlig var den forespørgselsdebat, vi ønskede, er det, at Kristeligt Folkeparti gerne vil sikre, at et menneske eller nogle pårørende, der ønsker, at vedkommende kommer på plejehjem, skal have lov til at komme der. Der skal altså være det fornødne antal pladser. Det betyder selvfølgelig ikke, at man kan komme fra den ene dag til den anden, men at der må være en rimelig ventetid, men ventetid på mange måneder, ja på år, er uantagelig.

Derfor bliver vi nødt til at sige, at det ønsker vi. Jeg har aldrig oplevet så stærkt som den sidste måneds tid at få så mange henvendelser fra hele landet fra vidt forskellige mennesker, der ønsker, der skal være det fornødne antal plejehjemspladser. Så må vi også leve op til de krav og ikke sige: Jamen det har I slet ikke behov for, for nu laver vi det så og så godt. Hvad nytter det, hvis jeg er overladt til mig selv?

Man skulle prøve at læse nogle af de breve og de henvendelser, der kommer. Mange slutter med ord, som i hvert fald gør et stærkt indtryk på mig personligt: »Det var meget bedre, at jeg var død.« Jeg læste en henvendelse fra en kommune, der skrev: »Ja, ja, men hvis vi nedlægger et plejehjem, skaffer vi en anden plads.« Men

det er det samme som at slå den person ihjel. Hvor mange personer overlever flytning i en meget høj alder og som meget skrøbelig, fordi man i de tilfælde mister lysten til at leve, og så er man godt på vej til at dø? Vi påtager os et enormt stort ansvar ved ikke at sørge for, at forholdene er sådan, at vi kan opfylde de sidste ønsker.

Vi har nævnt også de senildemente. Det er et meget stort problem, når en datter skriver: »Min mor blev sendt hjem, hun er ude af stand til at tage vare på sig selv, hun siger ja til alt det, man spørger om. Vil du gerne hjem? Ja. Så kører man hende hjem og sætter hende i stuen uden nogen som helst form for hjælp. Så kan hun falde og slå sig og brække noget og blive indlagt igen samme dag.«

Hvorfor? Hvordan tager vi vare på den gruppe mennesker, der ikke længere er i stand til at tage vare på sig selv? Man siger også: Jamen du ønsker jo ikke nogen hjælp. Nej, for jeg er jo ikke i stand til at udtrykke mit ønske. Jeg håber da, hvis den dag kommer for mig, at andre vil tage vare på mig, selv om jeg ikke er i stand til at sige det, som jeg inderst inde gerne vil.

Der er virkelig særdeles mange problemer i det. Det nytter ikke, at vi kommer med vores mange pæne ord. Hvad med døgnpleje? Der er kommuner, der ikke har døgnpleje. Betyder det så meget? Ja, hvis man nu tænker sig, at det er to 80-årige eller 85-årige, hvor den ene er syg, måske endda meget syg og meget handicappet, så er klokken 11 plejen slut til 7 morgen. Den ældre ægtefælle må så skifte og hjælpe, så godt man kan, og kræfterne slår ikke til. Man kan måske ringe til hospitalet, og nogle læger lader så personen indlægge. Havde der været døgnpleje, havde man så sparet den udgift.

Hvis man prøver at stå i de situationer, forstås man, hvor vigtig døgnpleje er. Nogle mennesker, der kører ud med mad til de gamle, siger: Vi vil ikke længere køre ud, for der er ingen døgnpleje, og vi finder dem på gulvet om morgenen, hvor de har ligget hele natten. Nogle steder ved jeg godt at der er kaldeapparater.

Jeg var på besøg hos Falck forleden dag, hvor vi talte om disse kaldesystemer. Fra kommunernes side bør man have meget nærmere kontakt og indgå i et samarbejde, måske med Falck, om, at man aldrig overlader noget menneske, der kommer fra et hospital til sig selv, før man har sikret, at den nødvendige hjælp er der,

[Inger Stilling Pedersen]

og at man kan tilkalde hjælp hele tiden via Falck, der står i forbindelse med kommunens forskellige hjælpeforanstaltninger. Vi svigter gang på gang. Så beklager vi og trækker på skulderen og siger: Desværre gik det altså sådan, at du måtte sidde i 2 døgn i den stol dér, uden at der kom nogen. Det må ikke ske! Vi kan hindre det, uden at det koster særlig mange penge.

Må jeg slutte af med at sige, at vi fra Kristeligt Folkepartis side mener, at vi har et ansvar over for vores svage og vore ældre og også over for de allerældste og allersvageste. Det er stadig væk mennesker, som vi skal tage vare på, og vi kan ikke behandle dem som noget, som vi ikke har brug for. Hvis vi virkelig lever op til vort menneskelige ansvar i kommunerne og herinde, tror jeg også, det vil lykkes at få en lovgivning og få den udført sådan, at vi undgår alle de mange henvendelser fra ulykkelige mennesker. Vi er alle sammen utrolig kedede af det herinde, når vi sidder over for et grædende menneske eller andre, der siger: Det er helt forsvundet, hvad gør jeg?

Kristeligt Folkeparti takker for debatten og håber så, at det giver resultater.

(Kort bemærkning).

Grete Schødt (S):

Det var fru Marianne Jelved, der kaldte mig herop. Det er rigtigt konstateret, at Det Radikale Venstre ikke har været med i disse forhandlinger. Men jeg er så også nødt til at sige til fru Marianne Jelved, at det jo er udsprunget af det samråd, vi havde i Socialudvalget med socialministeren den 24. januar. Jeg kan kun beklage, at Det Radikale Venstre ikke har været repræsenteret i Socialudvalget i en hel del møder.

Jeg vil blot understrege, at jeg har rettet henvendelse til en af fru Marianne Jelveds kammerater i Det Radikale Venstre, men her kunne man altså ikke tage stilling, da fru Marianne Jelved var ude at rejse. Der ligger intet som helst i det, andet end at jeg tager det til efterretning.

Så vil jeg slutte af med at sige, at jeg takker for Det Radikale Venstres tilslutning til dagsordenen.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Fru Grete Schødt skal vide, at 7 Radikale skal varetage de samme arbejdsopgaver som 70 Socialdemokrater. Fordi man ikke deltager i samråd eller i en række møder, kan man godt være med i forhandlinger om dagsordener. At jeg var i Grønland i 3 dage for et par uger siden, skal jo ikke hindre, at vi den 23. april – det er 2 dage siden, jeg fik kopi af forslaget fra Socialdemokratiet – kunne have haft en drøftelse af dagsordenen. Men jeg er tilfreds med, at jeg må tro, at denne sag nu er på plads, og at det ikke er en praksis, som skal fortsætte, for det vil vi beklage meget.

Socialministeren (Else Winther Andersen):

Efter debatten vil jeg gerne slå fast, at hele ældreområdet styres og finansieres fuldt ud af kommunerne. Det er der bred enighed om i Folketinget. Derfor har regeringen ikke nogen styringsmidler inden for ældreområdet. Men vi er meget enige i, at det er vigtigt, at vores ældre får nogle gode servicetilbud, men at det er kommunerne, der skal finde frem til de bedste løsninger tilpasset efter de lokale behov. Det er derfor også kommunerne, der skal prioritere, om der er behov for at sætte flere ressourcer på bestemte opgaver, og det er kommunerne, der har ansvaret for at foretage den omprioritering. Det kunne f.eks. være, at der blev flyttet nogle ressourcer fra områder med et faldende behov til områder med et stigende behov, som vi jo oplever at ældreområdet er. Men det er hermed slået fast, at det ligger inden for det kommunale selvstyre.

Jeg vil også gerne pointere, at et af de emner, der har været talt meget om, er at sikre de nødvendige boliger og plejehjemspladser. Herom kan jeg oplyse, at der allerede i den eksisterende ældreboliglovgivning er mulighed for at bygge de boliger, der er brug for. Jeg oplever her, at det sådan set mere er et spørgsmål om ord end om forståelse. Det, der nok også har fået debatten til at komme så stærkt frem på boligområdet, er, at kommunerne rundt i landet har villet gøre det bedst muligt for deres borgere og derved har udnyttet ældreboliglovgivningen mest muligt. Det synes jeg da ikke de skal lastes for. De har udnyttet den på den måde, at de har bygget 2-rumsboliger med nogle køkken- og badefaciliteter.

Der har også været nævnt, at mange plejehjem er blevet nedlagt rundt omkring. Her må

[Socialministeren]

vi ikke glemme, både når det gælder alderdomshjem, men også plejehjem, at det, der er blevet nedlagt, for en meget stor dels vedkommende har drejet sig om de små 8-9 m² rum, som man, inden man begyndte på den omlægning, trods alt sagde at det kunne vi ikke være bekendt at byde vores ældre medborgere her i landet. Det var samtidig en bolig, hvor der var 10-12 mennesker om et badeværelse på gangen.

Det, kommunerne nok ikke har været så meget opmærksom på, er, at man inden for den samme lovgivning har mulighed for at bygge nogle 1-rums lejligheder uden køkken. De kaldes med et lidt omvendt ord uselvstændige boliger, men det er, fordi der ingen køkken er til, at man har mulighed for at bygge dem. Derved har man fået noget, der ligner plejehjem. Det er jo faktisk akkurat det samme, bortset fra at man her har et selvstændigt baderum. Derigennem får man nogle bedre boliger. Så er det en normal foreteelse, at de er tilsluttet nogle vagtcentraler, hvor beboerne kan få den hjælp, de skal have, da de i de områder, hvor de er bygget, tit ligger sammen med et plejehjem eller et ældrecenter.

Inden jeg fortsætter med spørgsmålene, vil jeg da også gerne omtale, at de forslag, der har været fremme her, er løse forslag, som man ikke decideret kan sætte tal på, men at det dog er en forudsætning, at der lægges op til, at forslagene er udgiftsneutrale, og at kommunerne må prioritere deres opgaver.

Så har det været nævnt, at døgnpleje også var en opgave for kommunerne. Jeg synes de er meget dygtige til at løse den opgave. Det viser sig nemlig, at der er 204 kommuner rundt i landet, der har indført døgnpleje, og en del af de kommuner, der endnu ikke har det, er de mindre, men vi er meget stærkt på vej til, at der er næsten fuld dækning.

Derudover har det også været nævnt, at der lå mange patienter på sygehusene, der var færdige til at komme på plejehjem. Der blev også nævnt nogle tal, men når vi begynder at skille de tal lidt ad, må vi trods alt, når vi skal tage det ud fra Socialstyrelsens undersøgelse, sige, at der heldigvis inden for de sidste 3 år har været et faldende antal. Det er ikke noget, vi skal stile efter, at vi har færdigbehandlede ældre på plejehjemmet. Derfor er det godt, at kommunerne nu med de signaler, der går ud fra folketingsdebatten i dag, har muligheder for at bygge de

mindre ældreboliger og dermed mulighed for at få en større boligmasse inden for den samme sum penge.

Det har også været nævnt, at de ældre er en meget broget skare, og det er i hvert fald rigtigt. Det er også en broget skare på den måde, at man har individuelle ønsker, og at man har forskellig opfattelse af, hvad det er for en omsorg man gerne vil have, og hvordan man vil være med til selv at bestemme sin tilværelse. Her må vi jo indrømme, at det går mere og mere i retning af, at man selv vil bestemme over sin pension, og at man vil væk fra, at det er institutionsmiljøet, der er det fremherskende.

Så har jeg fået et kontant spørgsmål om, hvad vi vil gøre for at få kommunerne til at leve op til deres forpligtelser. Kommunerne skal selvfølgelig overholde loven, og der er lige faldet en afgørelse fra Tilsynsrådet, hvorefter en kommune har fået at vide, at man skal overholde loven, og at det er en visitering ud fra en vurdering af den enkelte, og at man ikke, som det også er nævnt, kan vurdere ud fra økonomien.

Så de signaler, der vil komme til at gå ud fra den afgørelse fra Tilsynsrådet, vil helt sikkert være medvirkende til, at de kommuner, der har nærmet sig grænsen for at have overtrådt bestemmelsen, må vurdere hvert enkelt tilfælde om, hvor behovet ligger for hjælp. Der skal ikke være tvivl om, at det er loven, der skal overholdes her.

Vi må også være opmærksom på, at når denne debat kommer, skyldes det, at kommunerne opfatter det som et problem. Det har også noget at gøre med, at der sker en omprioritering og en omstilling inden for hele ældreplejen, hvor der nu gives en helhedspleje, hvor man inddrager både plejehjem, kollektivboliger og selve hjemmehjælpen, sådan at man arbejder på tværs af faggrænserne. Det tror jeg kan komme til at være et gode på længere sigt, så vi kommer væk fra det, der hedder svingdørseffekten, at der er folk fra 3-4 forskellige faggrupper, der skal ind i det samme hjem. Det vil altid give tidsspilde. De nye social- og sundhedsuddannelser kan være medvirkende til en bedre udnyttelse af den arbejdskraft, det drejer sig om.

Men at man giver en helhedspleje, som man kalder det i kommunerne, viser i hvert fald også, at kommunerne er opmærksom på problemerne, og at man vurderer området som vigtigt. Så lad os nu lige her give dem ro til deres omstillingsproces.

[Socialministeren]

Så har der været et spørgsmål om rentetilskrivningen til Den Sociale Pensionsfond. Den rente, der er på Den Sociale Pensionsfonds midler, bliver brugt til pensionisterne. Hvis vi begynder at fjerne beløb derfra, kommer vi til at mangle dem i en anden sammenhæng. Herudover er der en del af beløbet, der bliver brugt til en geninvestering, men det er for at vedligeholde kapitalen, sådan at tingene kan blive ved med at hænge sammen inden for det område.

Så har der fra flere sider været nævnt tanken om at se på en nyvurdering af betaling for hjemmehjælpen. Jeg synes, det har været nogle meget spændende tanker, der har været oppe her. Jeg er selvfølgelig klar over, at hvis vi skal se på dette område, så skal vi tage hensyn til samspilsproblemerne og se, om der er nogle tekniske muligheder her. Det er da bestemt tanker, som jeg vil arbejde videre med i løbet af sommeren, og jeg vil finde ud af, om der eventuelt kan findes en løsning. Det er jo heller ikke sikkert, at det skal være helt den samme løsning, som vi havde tidligere.

Jørn Pedersen (S):

Dagen i dag har været meget spændende. Det har været en god debat på mange måder, og man oplever fra samtlige partiers side, at der er enighed om, at det er utrolig vigtigt, at man prioriterer ældrepolitikken højt og sørger for, at den tilstrækkelige service er til stede.

Her kan man så sige, at vandene skilles, når man vurderer, i hvilken grad partierne har vægтет netop de problemstillinger. Det er ganske udmærket, at socialministeren fra Folketingets talerstol kan fortælle os, at der er muligheder nok for at bygge boliger. Men det interessante spørgsmål, der står tilbage, er jo, om der også er penge til at gøre det?

Det er interessant at få slået fast fra Folketingets talerstol, at det er kommunernes ansvar. Men hvad gør vi så, hvis kommunerne ikke lever op til det ansvar? Hvad gør vi, hvis kommunerne nu og fremover ikke har penge til at løse de opgaver, vi pålægger dem at løse? Det, der for mig at se står tilbage efter debatten med alle de gode intentioner, er en hel række spørgsmål.

Hvordan løser vi opgaverne i 1992 rundt i landets kommuner, hvis det forholder sig således, som eksempelvis Kommunernes Landsforening redegør for om de økonomiske ressourcer, man har til rådighed?

Jeg har ikke, heller ikke fra socialministeren, kunnet høre, hvad man har tænkt sig at gøre i den retning. Hvad vil man gøre for at sikre, at den service, vi er så bredt enige om er en nødvendighed, også bliver sikret?

Jeg tror ikke på, at det er nok at fortælle kommunerne, hvad kommunerne godt ved, at det er deres ansvar. Jeg synes, regeringen meget alvorligt skulle overveje den tanke, jeg var inde på i mit første indlæg: simpelt hen at gøre det attraktivt for landets kommuner at føre en god ældrepolitik ved at belønne dem, der gør det, og dem, der vil gøre det fremover. Det er meget, meget væsentligt, at det signal også udgår herfra.

Jeg vil gerne sige, at Socialdemokratiet er parat også til at forhandle utraditionelle løsninger med hensyn til, hvordan vi skaffer penge til dette formål. En af vejene kunne være, at man siger: Frem for at staten har udgiften til at udbetale understøttelsen, kunne den difference, kommunerne får, ved at de får pengene ud, så være kommunernes bidrag. Så får de til gengæld sammen med staten også nogle skattekroner.

Det var dog væsentligt at få sådan et signal ud, så man igen kan få troen på, at de fine målsætninger, vi har, har vi også en mulighed for at leve op til. De tilkendegivelser har jeg savnet i dag. Jeg vil også godt sige: Nu belærte Folketingets formand os om fra starten, at det nærmere var et beslutningsforslag, det beklager jeg så. Men jeg vil sige, at hvis der ikke kommer noget ud af de pæne ord herfra i dag, vil et af de næste skridt være, at man bliver nødt til at lave et beslutningsforslag, så vi kan få taget hul på løsningen af de problemer, der er bred enighed om skal løses. Her vil man kunne finde Socialdemokratiet. Vi synes ikke, vi vil vente til næste samling med at få taget hul på en løsning. Der er problemer, som skal løses her og nu, og derfor er det godt, at vi har haft debatten. Nu ligger bolden hos socialministeren og regeringen, og vi venter spændt på de udspil, som virkelig skal gavne vore ældre, der har behov for det.

Karen Højte Jensen (KF):

Jeg vil kommentere det stillede dagsordensforslag. Jeg vil gerne sige, at den konservative folketingsgruppe stemmer for forslaget. Vi lægger meget vægt på, at der fortsat er bred enighed, men jeg tror da, vi må være ærlige over for

[Karen Højte Jensen]

hinanden og sige, at når vi skal se på detaljerne og udmøntningen, kan vi nok have forskellige udgangspunkter.

Nu er det jo et meget uoverskueligt dagsordensforslag. Jeg er enig med fru Marianne Jelved, som sagde, at dette dagsordensforslag har karakter af et beslutningsforslag. Et beslutningsforslag ville have været underlagt et udvalgsarbejde, der mere konkret kunne have bidraget til at klarlægge indhold og konsekvenser, og det synes jeg faktisk kunne have været nyttigt.

På den baggrund vil jeg gerne tilkendegive, at vi forudsætter udgiftsneutralitet for staten. Vi mener fortsat, det er vigtigt at konstatere, at ældreområdet henhører under det kommunale selvstyre. Det er således, at kommunerne fortsat har ansvaret, og jeg mener i høj grad, at man kan imødekomme de krav, der også er fastsat herindefra, gennem omprioriteringer.

Vi mener også, det er relevant at inddrage dette tema i de årlige økonomiske forhandlinger. Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg i min ordførertale sagde noget om, at vi gerne ville overveje mulighederne for, at vi kunne genindføre en indtægtsafhængig betalingsordning i kommunerne under rimeligt hensyn til samspilsproblemerne. Jeg synes, det havde været nyttigt, hvis man også havde haft det med i dagsordensforslaget.

Men som sagt lægger vi vægt på, at vi når frem til enighed, og vi stemmer for dagsordensforslaget.

Eva Kjer Hansen (V):

Jeg skal fortælle, at Venstre vil stemme for den dagsorden, der foreligger. Vi synes, at den på en fin måde bakker op om den brede enighed, der har været i de senere år i Folketinget omkring ældrepolitikken, og vi lægger vægt på, at Folketinget er enig om den ældrepolitik, der skal føres.

Jeg finder, at indholdet overvejende svarer til den gældende lovgivning, og jeg synes, det er fint, at vi får indskærpet over for kommunerne, at de nu må leve op til det ansvar, de har inden for dette område.

Jeg vil dog gerne slå fast, at vi i Venstre lægger meget stor vægt på, at ældreområdet hører ind under det kommunale selvstyre, og at det er ude i kommunerne, man må prioritere, således at man fører en ansvarlig politik på området.

Kirsten Jacobsen (FP):

Denne debat er jo nået rundt på mange områder, og meget er blevet diskuteret, men til det enkle spørgsmål i forespørgslen, nemlig: »Hvad agter ministeren at gøre for at forhindre de igangværende serviceforringelser for ældre og handicappede?«, har socialministeren svaret, at hun har konstateret, at hele ældreområdet styres og finansieres af kommunerne, og derfor har regeringen ingen styringsmuligheder, og at det er kommunerne, der skal prioritere. Sådan har det været hele tiden, det er altså status quo. Der foreligger ingen løfter fra socialministeren.

Skatteligningen her i landet er jo også udlagt til det kommunale selvstyre. Der er ganske vist en kontrolinstans fra staten, og hvis man forestillede sig, at kommunerne holdt op med at påligne og indkræve skat, ja, så ville der jo ikke gå ret lang tid, før regeringen fik sendt tilsynsmyndighederne ud at sørge for at få sat gang i skatteopkrævningen. Men når det handler om at få kommunerne til at opfylde deres forpligtelser over for vore gamle og svage, ja, så er der faktisk ikke rigtig nogen løfter fra regeringen.

Ministeren sagde også, at kommunerne havde udnyttet ældrelovgivningen bedst muligt til gavn for borgerne, og at man havde bygget 2-værelses 68 m²-lejligheder. Det er da i mange tilfælde rigtigt, men det er lige så rigtigt – og det kan ikke nytte noget, at socialministeren lukker øjnene for det – at kommunerne i mange tilfælde har misbrugt ældrelovgivningen til at nedlægge gode, velfungerende plejehjem.

Jeg skal nævne for ministeren et konkret eksempel: Plejehjemmet i Tornby i Hirtshals Kommune, opført 1972, med 36 m² store 1-værelses rum med eget bad og tekøkken. Det blev nedlagt og ombygget, og kommunen fik penge i kassen til brug for andre formål. Det, der nemlig sker, når man gør det, er, at bygningens og grundens værdi indgår i det samlede bygge-regnskab, og på den måde kan man altså refinansiere på bygningens værdi. Derfor er den mulighed blevet misbrugt af landets kommuner.

Ministeren sagde også, at der skete en omstilling i ældrepolitikken, og det kan være meget godt – vi er nok alle sammen enige i det – men det hjælper ikke på problemerne her og nu. De gamle kan ikke overleve på løfter, som skal sættes i gang om flere år. De har såmænd ikke så mange år.

[Kirsten Jacobsen]

Men om lidt – og nu vil jeg godt have, at socialministeren hører efter – om lidt er det ikke længere status quo, for nu stemmer vi for en dagsorden, som opfordrer regeringen til at foretage sig en masse ting. Jeg vil gerne have et svar heroppefra på, hvilke initiativer socialministeren agter at sætte i værk for at følge denne opfordring – hvis hun da agter at sætte noget i værk? Hvis det er sådan, at socialministeren ikke agter at foretage sig noget operativt, så kunne det jo være, vi skulle overveje en ændring af dagsordensforslaget, så ordet »opfordrer« bliver erstattet af ordet »pålægger«.

(Kort bemærkning).

Lis Noer Holmberg (CD):

CD er meget glad for, at vi her i dag har fået sat fokus på de svages, ældre og handicappedes vilkår. Som fru Mimi Jakobsen sagde, har denne gruppe borgere ingen stærk organisation, der kan tale deres sag, og derfor er det i høj grad vigtigt, at vi herindefra nu har sat fokus på den.

Socialministeren taler om selvstyre – flere andre har også været kraftigt inde på det – og det er da rigtigt, at kommunerne har selvstyre. Når man som jeg sidder i en kommunalbestyrelse, ser man jo også, at de fleste ting ordner sig fint derude, men man må nok sige, at på dette område har man altså svigtet. Man har netop ikke gjort det, som socialministeren var inde på, at man har flyttet ressourcer fra områder med faldende behov til områder med stigende behov.

Ministeren taler også om de gode boliger med de 2 rum og badeværelse. Jamen hvis de ældre er så svage, at de skal ligge i sengen og måske endda skal have sondemad, så har de altså ikke meget fornøjelse af 2 rum og badeværelse, så har de mere behov for en god, tryk plejehjemsplads. Derfor er det væsentligt for os, at man fortsat slås for, at der skal være disse trykplejehjemspladser til de helt svage.

(Kort bemærkning).

Grete Schødt (S):

Jeg vil godt indledningsvis takke Folketingets partier for debatten i dag.

En stor del af debatten er gået på ældreboliger i forhold til plejehjemspladser, men jeg vil godt understrege, at det ikke er et spørgsmål om enten-eller, men om både-og.

Jeg vil godt understrege betydningen af denne debat, nemlig at der signaleres til de ældre og handicappede, der har hjælp behov, at der nu tages initiativer i Folketinget. Det er nødvendigt at løfte ældrepolitikken, og nu tager socialministeren det initiativ, der skal tages, nemlig at præcisere, at bistandsloven skal overholdes.

Socialdemokratiet ser hen til, at den af de 5 partier foreslåede dagsorden vedtages og udmøntes i handling. Vi ønsker jo alle en god ældrepolitik.

Socialministeren (Else Winther Andersen):

Jeg vil gerne erklære mig enig med dem, der har sagt, at det er vigtigt, at der er så bredt et grundlag som muligt at vurdere tingene på, når det drejer sig om ældreområdet.

Det er også baggrunden for, at der, som jeg nævnte i min indledning, er sat en undersøgelse i gang bl.a. af serviceniveauet for hjemmehjælpen, men også af, hvilke initiativer kommunerne har tænkt sig at tage inden for hele boligområdet i de kommende år. I den undersøgelse bliver der også spurgt, om det har nogen betydning, at hjemmehjælpen er blevet gjort gratis.

Der er altså sat noget i gang, og når spørgeskemaerne kommer tilbage og bliver bearbejdet, har det jo været tanken, at vi først på sommeren skal have en konference mellem de involverede parter – det er Socialudvalget, Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen og andre organisationer, der kan have interesse i at debattere emnet. Derefter vil vi selvfølgelig have en anderledes bred baggrund, end når vi debatterer ud fra enkeltsager. Jeg glæder mig til at få de undersøgelsesresultater hjem, og jeg glæder mig til at få debatten på konferencen.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Nok så mange undersøgelser og nok så mange konferencer hjælper ikke på de serviceforringelser, de gamle er ude for i øjeblikket. Der må et mere håndfast tilsagn til fra socialministerens side. Hvordan vil socialministeren, når hun modtager opfordringen fra et flertal her i Folketinget og selv stemmer for dagsordenen, sikre, at det også sker? Er det noget, der skal blive til efteråret? Har socialministeren ikke et bud på, hvad man her og nu vil gøre fra Socialministeriets side for at sige til kommunerne:

[Kirsten Jacobsen]

Den lov, der er vedtaget i Folketinget, skal overholdes, og de pensionister, som er omtalt i bistandsloven, har et retskrav på at få hjælp til de ting, de ikke selv kan klare? Vil ministeren give et sådant tilsagn?

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden (nr. D 25) af Jørn Pedersen (S), Pernille Frahm (SF), Kirsten Jacobsen (FP), Mimi Jakobsen (CD) og Inger Stilling Pedersen (KRF) (se foran)

vedtoges enstemmigt med 112 stemmer.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

15) Første behandling af lovforslag nr. L 164:

Forslag til lov om kontrol med våbentransporter.

af Ole Espersen (S) og Pernille Frahm (SF)
m.fl.

(FremSAT 11/4 91).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Formanden:

Jeg beder om en stilfærdig afgang fra salen, så vi kan begynde forhandlingen.

Justitsministeren (Engell):

Det er nu tredje gang, Folketinget skal behandle et forslag til lov om våbentransporter. Forslaget har samme indhold som de tidligere forslag, og det seneste, nemlig lovforslag nr. L 203, blev forkastet ved tredjebehandlingen den 2. juni 1989.

Set i lyset af de seneste måneders begivenheder i Golfen tror jeg, alle partier i Folketinget principielt som udgangspunkt kun kan have stor sympati for de intentioner, som ligger i lovforslaget.

Som regeringen også anførte, da vi behandlede de tidligere forslag, er vi naturligvis enig i, at man må tage afstand fra og forsøge at forhindre en ukontrolleret trafik med våben. Vi har jo

igennem de seneste år og ikke mindst igennem de seneste måneder set mange uheldige eksempler på, hvilke konsekvenser det har.

Men den rigtige måde at angribe problemet på er efter vores opfattelse først og fremmest ved et internationalt samarbejde og ikke ved et ensidigt dansk initiativ. Det forslag, der er fremsat, vil ingen reel indflydelse have på den internationale cirkulation af og trafik med våben, men derimod – og det er jo fantastisk afgørende – have en særdeles ødelæggende, afsmittende, negativ virkning på den danske handelsflådes civile leverancer.

Et ensidigt dansk initiativ til at lovregulere på dette område vil være uden betydning for de krigsførende lande, oprørsbevægelser og andre, idet der til jo stadighed – og det må vi erkende – på verdensmarkedet vil være rigelig kapacitet til at foretage våbentransporter. Den danske skibstonnage udgør fortsat kun cirka 1 pct. af verdens skibstonnage, og lovforslaget får ingen reel virkning, bortset fra den symbolske, som efter regeringens opfattelse ikke er tilstrækkelig, når man tager hensyn til de skadevirkninger, som forslaget har for den legitime, civile handelstrafik.

En vedtagelse af forslaget må antages at medføre, at den danske handelsflåde mister ordrer, som – vil jeg understrege – intet som helst har med våbentransporter at gøre. Det skyldes, at bl.a. store, internationale koncerner, som står for leverancerne af flere produkttyper, ikke kan forventes at ville benytte danske skibe til deres transport, hvis det bliver sådan, som forslaget lægger op til, at danske rederier kun må transportere visse varegrupper. En sådan situation vil typisk opstå inden for den internationale linjetrafik, og vi må derfor frygte, at forslaget vil få meget omfattende både valutamæssige og beskæftigelsesmæssige konsekvenser.

Forslaget vil også virke konkurrenceforvridende, idet den danske skibsfart ensidigt – når vi ser bort fra Tyskland – vil være underlagt restriktioner af den pågældende karakter. Og hvis vi endelig skal drage sammenligning med Tyskland, så er situationen den, at i forhold til Tyskland vil det hverken være rimeligt eller sagligt, idet den tidligere vesttyske handelsflåde alene henter 35 pct. af sin handelsflådes indtægter ved transport mellem tredjelande, mens Danmark henter hele 95 pct.